

ΙΩΑΝΝΗΣ Χ. ΔΗΜΟΣ
Πτυχ. Θεολογίας και Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου
Αθηνών

ΕΝΑ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ
ΠΟΛΥΦΩΤΟ

ΑΘΗΝΑ

Εκδότης - Συγγραφέας © Ιωάννης Χ. Δήμος

www.sostikalogia.com

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση: Αντωνία Σάββα

Προς αποφυγήν τυχόν αλλοίωσης του νοήματος του κειμένου, δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή, με κάθε τρόπο, κανενός τμήματος του βιβλίου τούτου.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η ιδιομορφία του βιβλίου τούτου έγκειται στο ότι δεν έχει και δε μπορεί να έχει πίνακα περιεχομένων όχι μόνο, επειδή τα θέματα είναι πολλά, αλλά και επειδή αυτά δεν έχουν τίτλο. Έτσι ο αναγνώστης καλείται ή να τα διαβάσει όλα και να σημειώσει τη σελίδα στην οποία βρίσκεται κάποιο που τον ενδιαφέρει και θέλει να το ξαναδιαβάσει, ή να διαβάζει όπου ανοίγει, γιατί όλα τα θέματα είναι ενδιαφέροντα. Όσο για τον τίτλο του βιβλίου, αυτός δικαιολογείται από το ότι τα θέματα δε συσκοτίζουν, αλλά φωτίζουν όπως τα φώτα ενός πολύφωτου.

Γιάννης Χ. Δήμος

1. Δεν αποκλείεται ο πονηρός να εξαπατά κάποιους και να τους κάνει να νομίζουν ότι, επειδή έμαθαν μερικά γράμματα και επαιούνται γι' αυτό από πολλούς, είναι κιόλας σε θέση να οδηγούν τους άλλους στη σωτηρία χωρίς να τους δείχνουν ως σωτήρα του κόσμου το Χριστό. Εδώ ταιριάζει ο λόγος του Κυρίου, «τυφλός δε τυφλόν εάν οδηγή, αμφοτεροι εις βόθυνον πεσούνται» (Ματ. ιε',14).

* * *

2. Η ταπείνωση δεν είναι ταπεινωτική για τον άνθρωπο, αλλά υψωποιός. Είναι αναγκαίο μέσο για να υψώσει κάποιον ο Θεός. Ο Ίδιος ο Χριστός, «εταπείνωσεν εαυτόν γενόμενος υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δε σταυρού. διό και ο Θεός αυτόν υπερύψωσε και εχαρίσατο αυτό όνομα το υπέρ παν όνομα» (Φιλ. β',8-9).

* * *

3. Ο παραμικρός σωματικός πόνος και η ελάχιστη θλίψη που υποφέρει και υπομένει ο πιστός για τη δόξα του Θεού και για την υπακοή στο Χριστό έχει μεγάλη σημασία σύμφωνα και με τα λόγια του Αποστόλου Παύλου, «το γαρ παραυτικά ελαφρόν της θλίψεως ημών καθ' υπερβολήν εις υπερβολήν αιώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ημίν, μη σκοπούντων ημών τα βλεπόμενα, αλλά τα μη βλεπόμενα· τα γαρ

βλεπόμενα πρόσκαιρα, τα δε μη βλεπόμενα αιώνια» (Β΄ Κορ΄ Κορ.δ΄, 17-18).

* * *

4. Οι ψυχές των δικαίων βρίσκονται στα χέρια του Θεού, «Δικαίων δε ψυχαί εν χειρί Θεού, και ου μη άψηται αυτών βάσανος» (Σ. Σολ. γ΄,1). Κανένας δε μπορεί να τις αρπάξει από τα χέρια Του, «καγώ ζωήν αιώνιον δίδωμι αυτοίς, και ου μη απόλονται εις τον αιώνα, και ουχ αρπάσει τις αυτά εκ της χειρός μου. Ο πατήρ μου, ος δέδωκέ μοι, μείζων πάντων εστί, και ουδείς δύναται αρπάζειν εκ της χειρός του πατρός μου» (Ιω.ι΄,28-29). Αυτό συμβαίνει είτε βρίσκονται εντός του σώματος είτε εκτός, «εάν τε γαρ ζώμεν, τω Κυρίω ζώμεν, εάν τε αποθνήσκωμεν, τω Κυρίω αποθνήσκομεν. εάν τε ουν ζώμεν εάν τε αποθνήσκωμεν, του Κυρίου εσμέν» (Ρωμ. ιδ΄, 8). Όμως τη σωτηρία του δεν πρέπει κανείς να την αφήνει για μετά το θάνατο, «λέγει γαρ΄ καιρώ δεκτώ επήκουσά σου και εν ημέρα σωτηρίας εβοήθησά σοι΄ ιδού νυν καιρός ευπρόσδεκτος, ιδού νυν ημέρα σωτηρίας» (Β΄ Κορ. στ΄,2).

* * *

5. Υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να απομακρυνθεί κανείς από το Θεό λόγω απιστίας, «βλέπετε, αδελφοί, μη ποτε έσται εν τινι υμών καρδιά πονηρά απιστίας

εν τω αποστήναι από Θεού ζώντος» (Εβρ. γ',12). Όσοι απομακρύνονται από το Θεό χάνονται, «ότι ιδού οι μακρύνοντες εαυτούς από σου απολούνται, εξωλόθρευσας πάντα τον πορνεύοντα από σου» (Ψ. 72,27). Όποιος λοιπόν δε θέλει να χαθεί και ρωτάει τι να κάνει για να σωθεί, ας ακούσει ποια απάντηση έδωσαν, ο Παύλος και ο Σίλας, στο δεσμοφυλάκα, ο οποίος τους έκανε ακριβώς αυτό το ερώτημα, και ας κάνει και αυτός ότι έκανε και εκείνος και όχι μόνο, «Κύριοι, τι με δει ποιείν ίνα σωθώ; οι δε είπον Πίστευσον επί τον Κύριον Ιησούν Χριστόν, και σωθήσῃ συ και ο οίκός σου. και ελάλησαν αυτώ τον λόγον του Κυρίου και πάσι τοις εν τη οικία αυτού. και παραλαβόν αυτούς εν εκείνη τη ώρα της νυκτός έλουσεν από των πληγών, και εβαπτίσθη αυτός και οι αυτού πάντες παραχρήμα» (Πρ. ιστ',30-3). Ο Απόστολος Παύλος κρούει τον κώδωνα αυτού του κινδύνου με τα λόγια: «Ωστε, αγαπητοί μου, καθώς πάντοτε υπηκούσατε, μη ως εν τη παρουσία μου μόνον, αλλά νυν πολλώ μάλλον εν τη απουσία μου, μετά φόβου και τρόμου την εαυτών σωτηρίαν κατεργάζεσθε:» (Φιλ. β',12).

* * *

6. Το κατόρθωμα του ασώτου να επιστρέψει στον πατέρα του αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση για όλους τους ανθρώπους που συναισθάνονται την

αμαρτία τους. Εάν θέλουν να σωθούν οφείλουν να συναισθανθούν την κατάστασή τους και να προχωρήσουν σε μετάνοια και επιστροφή στο Χριστό. Ο Θεός περιμένει την επιστροφή όλων και δεν απορρίπτει κανένα. Όσες φορές και αν πέφτει ο άνθρωπος, τόσες φορές πρέπει και να σηκώνεται. Ο Χριστός δεν ήλθε να καλέσει δικαίους αλλά αμαρτωλούς εις μετάνοια. Ελάτε πλησίον μου όλοι όσοι είστε φορτωμένοι και κουρασμένοι και εγώ θα σας αναπαύσω, ακούγεται να λέει και σήμερα η φωνή Του.

Με τη μετάνοια ο άνθρωπος ειρηνεύει με τη συνείδησή του, με το περιβάλλον του, και προ παντός με το Θεό. Είναι δώρο Θεού προς τους ανθρώπους η μετάνοια, είναι σταθμός στη ζωή τους, και πρέπει να αποτελεί στροφή του νου και της καρδιάς, στροφή ολόκληρης της ανθρώπινης ύπαρξης από το σκοτάδι στο φως, από το θάνατο στη ζωή, από το διάβολο στο Χριστό.

* * *

7. Η χριστιανική ζωή συνοδεύεται από θλίψεις σύμφωνα και με το «διά πολλών θλίψεων δει ημάς εισελθείν εις την βασιλείαν του Θεού» (Πρ. ιδ',22). Όποιος λοιπόν θέλει να ακολουθεί το Χριστό, πρέπει να απαρνηθεί τον εαυτό του και να βαστάζει το σταυρό του σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου «Ει τις

θέλει οπίσω μου έρχεσθαι, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού καθ' ημέραν, και ακολουθείτω μου» (Λουκ. θ',23).

* * *

8. Οι πιστοί και αληθινοί χριστιανοί πρέπει να έχουν ως στόχο να είναι πνευματικοί άνθρωποι και όχι σαρκικοί σύμφωνα και με τα εξής λόγια του Αποστόλου Παύλου: «Και εγώ, αδελφοί, ουκ ηδυνήθην λαλήσαι υμίν ως πνευματικούς, αλλ' ως σαρκίνους, ως νηπίους εν Χριστώ. γάλα υμάς επότισα και ου βρώμα. ούπω γαρ ηδύνασθε. αλλ' ούτε έτι νυν δύνασθε· έτι γαρ σαρκικοί εστε» (Α' Κορ., 1-2).

* * *

9. Αντίθετα με τους υλικούς και φθαρτούς θησαυρούς υπάρχουν και οι άφθαρτοι πνευματικοί θησαυροί τους οποίους δε μπορούν οι κλέφτες να τους κλέψουν και να τους αρπάξουν εκβιαστικά. Ο υπερκόσμιος αυτός θησαυρός είναι η βασιλεία του Θεού την οποία όποιος κερδίσει, αυτός μπορεί να χαρακτηριστεί πραγματικά ισοβίως ευτυχής και αιωνίως μακάριος. Εάν ο άνθρωπος κερδίσει τον κόσμο όλο χάσει όμως τη βασιλεία του Θεού, τίποτα τελικά δεν ωφελήθηκε. Αντιθέτως οποιαδήποτε εγκόσμια ζημία και αν υποστεί ο άνθρωπος, εφόσον κερδίσει τη βασιλεία του Θεού, είναι κερδισμένος και μάλιστα σε

ύψιστο βαθμό. Γι αυτό όλοι εκείνοι οι οποίοι έβαλαν αυτό το στόχο αγωνίστηκαν τον καλό αγώνα της πίστεως και της αγάπης.

Φρόντιζαν να μη κακολογούν ούτε να συκοφαντούν κανένα και να έχουν πειθαρχία στη γλώσσα τους. Ήταν ειρηνοποιοί και ζούσαν με ομόνοια προς τους συνανθρώπους τους. Απέφευγαν το κακό και έκαναν το καλό προς όλους. Ταυτόχρονα δεν θησαύριζαν υλικούς θησαυρούς αλλά τους μοιράζονταν με τους φτωχούς, γιατί γνώριζαν ότι οι υλικοί θησαυροί εμποδίζουν το φτερούγισμα της ψυχής προς την αιωνιότητα και την είσοδο της στη βασιλεία του Θεού. Όσο και αν οι κυνηγοί των εγκόσμιων θησαυρών δείχνουν αγωνιστική διάθεση και πνεύμα αυτοθυσίας, πολύ περισσότερο διακρίνονται για το γνήσιο πνεύμα της αυτοθυσίας και την υπομονή τους στους πειρασμούς όσοι επιδιώκουν τους ουράνιους θησαυρούς.

* * *

10. Αν ένας που περπατάει στο δρόμο πέφτει συνέχεια, είναι δυνατό να πει, αφού πέφτω, ας μείνω ξαπλωμένος στη μέση του δρόμου, γιατί αν σηκωθώ, μπορεί να ξαναπέσω; Ασφαλώς όχι. Έτσι, και ένας που πέφτει συνέχεια σε αμαρτίες, δεν είναι λογικό να πει, αφού μπορεί να ξαναπέσω, δεν πάω στον πνευματικό τις αμαρτίες μου να πω.

* * *

11. Οι λογισμοί δεν σχετίζονται μόνο με τον νουν αλλά και με την καρδιά του ανθρώπου, «εκ γαρ της καρδιάς εξέρχονται διαλογισμοί πονηρού» (Ματ. ιε΄,19 & Μαρ. ζ΄,21). Έτσι συμβαίνει συνήθως το φαινόμενο, ενώ δεν έχει κανείς λογισμούς κακούς στο νου του σε ώρα πειρασμού να εξέρχονται τέτοιοι από την καρδιά του. Αυτό θυμίζει τα λόγια του Συμεών προς την Μαριάμ την μητέρα του παιδίου Ιησού, όταν «εδέξατο αυτόν εις τας αγκάλας αυτού και ευλόγησε τον Θεόν» (Λουκ. β΄,28). Τότε μεταξύ των άλλων της είπε, «και σου δε αυτής την ψυχήν διελεύσεται ρομφαία, όπως αν αποκαλυφθώσιν εκ πολλών καρδιών διαλογισμοί» (Λουκ. β΄,35).

* * *

12. Το μεγαλύτερο και σπουδαιότερο καλό για κάθε άνθρωπο είναι το ότι ο Θεός, που είναι ο Δημιουργός του, είναι ο μόνος αγαθός και φιλόανθρωπος. Αν δεν ήταν έτσι ο Θεός, δε θα ερχόταν Σωτήρας του κόσμου ο Χριστός. Τώρα όμως που «ο πατήρ απέσταλκε τον υιόν σωτήρα του κόσμου» (Α΄ Ιω. δ΄,14), οι πιστοί μπορούν να ψάλλουν, «Επεσκέψατο ημάς, εξ ύψους ο Σωτήρ ημών, ανατολή ανατολών, και οι εν σκότει και σκιά, εύρομεν την αλήθειαν, και γαρ εκ της Παρθένου ετέχθη ο Κύριος».

* * *

13. Επειδή πολλοί αναφέρουν τη λέξη θέωση, και ίσως κάποιος από αυτούς να μη γνωρίζει την σημασία, ας παραθέσουμε, χωρίς προεκτάσεις, ένα σύντομο ορισμό της, που βεβαίως δεν είναι ο μόνος. Θέωση είναι η απεριγραπτή κατάσταση στην οποία περιέρχεται και την οποία βιώνει, ως ζωντανό μέλος της Εκκλησίας, ένας πιστός, όταν εκουσίως δέχεται στην όλη ύπαρξή του την ενέργεια του Θεού, σύμφωνα με το δοξαστικό, «Αγίω Πνεύματι, πάσα ψυχή ζωούται, και καθάρσει υψούται, λαμπρύνεται τη Τριαδική μονάδι, ιεροκρυφίως». Βεβαίως όποιος φτάνει στη θέωση δε λέει ότι είναι θεός, και όποιος θέλει να φτάσει στη θέωση για να λέει ότι είναι θεός, δεν πρόκειται να φτάσει ποτέ, γιατί ξεκινάει από λάθος αφετηρία. Μόνο ο Θεός ονομάζει θεούς, αλλά άλλο είναι το τι λέει ο Θεός και άλλο το τι λέει ο άνθρωπος. Οι άνθρωποι, πρώτον μεν παρερμηνεύουν τα λόγια του Θεού, και δεύτερον, δεν επιτρέπεται να λαμβάνουν από μόνοι τους την τιμήν, γιατί, «ουχ εαυτώ τις λαμβάνει την τιμήν, αλλά καλούμενος υπό του Θεού» (Εβρ. ε', 4).

* * *

14. Ο Θεός, επειδή είναι φιλόανθρωπος, αγαπάει κάθε άνθρωπο ως δημιούργημά Του που είναι, και ο διάβολος, επειδή είναι μισάνθρωπος, μισεί κάθε άνθρωπο.

Όποιος λοιπόν αγαπάει τον άνθρωπο, αυτή η αγάπη απορρέει από τη φιλανθρωπία του Θεού, και όποιος μισεί τον άνθρωπο, αυτό το μίσος απορρέει από την κακία του διαβόλου. Η απόρροια από το Θεό είναι ευωδία, και η απόρροια από το διάβολο είναι δυσωδία. Αυτό βέβαια είναι γνωστό, αλλά δεν πειράζει να λέγεται, γιατί βοηθάει στο να γίνει περισσότερο κατανοητό το ότι, «ουκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Εφ. στ', 12).

* * *

15. Μερικοί συνεχώς λένε και ξαναλένε, γράφουν και ξαναγράφουν, ότι για να σωθείς, πρέπει να δεχθείς το Χριστό για σωτήρα σου. Μα ποιος χριστιανός δε δέχεται το Χριστό για σωτήρα του; Αφού την ώρα του Βαπτίσματος στην ερώτηση «Συνετάξω τῷ Χριστῷ;» απάντησε «Συνεταξάμην». Αφού στις προσευχές και στη λατρεία συνεχώς ομολογεί ότι ο Χριστός είναι ο Σωτήρας του κόσμου και κατά συνέπεια και προσωπικός του Σωτήρας. Αυτά τα λόγια, δηλαδή για να σωθείς πρέπει να δεχθείς το Χριστό για σωτήρα σου, και όχι μόνο, αρμόζουν σε όσους δεν είναι χριστιανοί, δεν είναι βαπτισμένοι, και εφόσον βέβαια επιθυμούν διακαώς να μάθουν τι πρέπει

να κάνουν για να σωθούν. Αυτό συνέβη με τον δεσμοφύλακα στους Θιλίππους ο οποίος, όταν ρώτησε τον Παύλο και τον Σίλα, «κύριοι, τι με δει ποιείν ίνα σωθῶ; οι δε είπον· πίστευσον επί τον Κύριον Ιησούν Χριστόν, και σωθήση συ και ο οίκός σου... και εβαπτίσθη αυτός και οι αυτού πάντες παραχρήμα» (Πρ. ιστ', 30-34). Στους πιστούς όμως, αν θέλει κανείς να τους βοηθήσει πνευματικά, μπορεί να τους λέει με τον κατάλληλο βέβαια τρόπο, ότι πρέπει να εξομολογούνται τα παραπτώματά τους, να παίρνουν άφεση αμαρτιών, να κοινωνούν με τη σύμφωνη γνώμη του Πνευματικού τους, να αγωνίζονται τον καλό αγώνα της πίστεως, κ.ά. Αν όμως αυτά κάποιος τα παρασιωπά ή, ακόμα χειρότερα, τα απορρίπτει, τότε βρίσκεται ο ίδιος σε πλάνη και είναι ανάγκη να επιστρέψει «εκ πλάνης οδού αυτού» (Ιακ ε', 20).

* * *

16. Όπως τα φωτεινά σήματα αποτελούν τους γνώμονες τους οποίους πρέπει να υπολογίζουν και να προσέχουν τόσο οι πεζοί όσο και οι οδηγοί των τροχοφόρων για να συμβάλουν στην αποφυγή των δυστυχημάτων, έτσι και κατά πολύ περισσότερο χρειάζονται οι άνθρωποι υποδείξεις και κανόνες στον ηθικό τομέα της καθημερινής ζωής τους. Τους ηθικούς αυτούς κανόνες, όταν τους σέβεται ο άνθρωπος, θα αποφύγει την προστριβή και τη σύγκρουση

προς τους συνανθρώπους του στην καθημερινή ζωή του μέσα στην κοινωνία. Η προσπάθεια όλων των νομοθετών ανέκαθεν σ' αυτό απέβλεπε, να εξασφαλίσει την ομαλή διαβίωση των ανθρώπων και γι' αυτό κατέβαλαν κάθε δυνατή φροντίδα να φθάσουν στο σκοπό τους με την ψήφιση των απαραίτητων κάθε φορά νόμων. Μοναδικός όμως νομοθέτης του Οποίου οι νόμοι έχουν αιώνιο κύρος και φθάνουν όχι απλώς στην ακοή αλλά και στο βάθος της ανθρώπινης καρδιάς είναι ο Χριστός. Η νομοθεσία του είναι απλή και καταληπτή όχι μόνο από τους γραμματισμένους, αλλά και από αυτούς ακόμη τους αγράμματους ανθρώπους όλων των εποχών.

* * *

17. Όποιος τα λόγια του Θεού φυλάει στην καρδιά του, διώχνει την αμαρτία μακριά, προσέχει τα λόγια του, ακόμα και στη σάρκα του βρίσκει τη γατριά του. Αυτά τα λόγια στηρίζονται στα εξής λόγια της Γραφής: Το πρώτο, «εν τη καρδία μου έκρυσσα τα λόγιά σου, όπως αν μη αμάρτω σοι» (Ψ.118,11). Το δεύτερο, «εκ γαρ του περισσεύματος της καρδιάς το στόμα λαλεί» (Ματ. ιβ',34). Το τρίτο, «Υιέ, εμή ρήσει πρόσεχε, τοις δε εμοίς λόγοις παράβαλλε σον ους, όπως μη εκλίπωσί σε αι πηγαί σου, φύλασσε autás εν καρδία· ζωή γαρ έστι τοις ευρίσκουσιν autás και πάση σαρκί ίασις» (Παρ. δ',20-22). Αυτά για τα λόγια

του Θεού. Τι όμως συμβαίνει, όταν κανείς έχει στην καρδιά του όχι μόνο τα λόγια του Θεού, αλλά τον Ίδιο το Λόγο του Θεού ο Οποίος «σαρξ εγένετο και εσκήνωσεν εν ημίν» (Ιω. α΄,14); Πώς όμως θα τον έχει, αν, εκτός των άλλων, δεν προσέρχεται στη Θεία Κοινωνία, σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου «εάν μη φάγητε την σάρκα του υιού του ανθρώπου και πίνητε αυτού το αίμα, ουκ έχετε ζωήν εν εαυτοίς» (Ιω. στ΄,53);

* * *

18. Όταν κανείς σκέπτεται τον εαυτό του περισσότερο από το Χριστό και τη νύφη Του που είναι η Εκκλησία, μοιάζει με εκείνον που είναι καλεσμένος σε γάμο και αντί να κοιτάζει το γαμπρό και τη νύφη, κοιτάζει τον εαυτό του, σαν να είναι αυτή ή αυτός, νύφη ή γαμπρός. Με άλλα λόγια, κοιμάται κι' ονειρεύεται και βλέπει πως παντρεύεται.

* * *

19. Η σοφία του Θεού υπερέχει πάντων των ανθρωπίνων σοφισμάτων, λογισμών, διαλογισμών, κρίσεων και διακρίσεων. Επίσης είναι επικρατέστερη της πονηρίας του διαβόλου. Όποιος λοιπόν γίνεται φορέας και όργανο της σοφίας του Θεού, ελέγχει τα όργανα της πονηρίας του πονηρού. Επειδή όμως ενεργεί τα πάντα με αγάπη, μακροθυμεί, γιατί «η αγάπη μακροθυμεί» (Α΄ Κορ. ιγ΄,4).

* * *

20. Αν ένας από αγάπη και ενδιαφέρον, κατά τη γνώμη του βέβαια, πιέζει ενοχλητικά κάποιον να κάνει κάτι που αυτός το θεωρεί σωστό ενώ ο άλλος δεν το θέλει, αυτός μοιάζει με κάποιον που χαιρετά έναν γνωστό του εγκάρδια διά χειραψίας, και δε λέει να ξεκολλήσει το χέρι του από το χέρι του άλλου, αλλά το κρατάει για ώρα σφιχτά δοκιμάζοντας την υπομονή του.

* * *

21. Όταν και όπου επικρατούσε ο θεσμός της δουλείας, ο δούλος δε μπορούσε να κάνει τίποτα από μόνος του για να ελευθερωθεί. Αν όμως μάθαινε ότι υπάρχει κάποιος που έχει τον τρόπο και τη δυνατότητα να τον ελευθερώσει, ασφαλώς θα ήθελε πολύ να τον γνωρίσει. Αυτός ο κάποιος που μπορεί να ελευθερώσει τον άνθρωπο από τη δουλεία της αμαρτίας και της πλάνης είναι ο λόγος του Χριστού που οδηγεί στη γνώση της αλήθειας. Δε μένει λοιπόν παρά να μένει κανείς πιστός στο λόγο Του, και τότε θα γνωρίσει την αλήθεια και αυτή θα τον ελευθερώσει. Το είπε ο ίδιος ο Χριστός, «προς τους πεπιστευκότας αυτώ Ιουδαίους· εάν υμείς μείνητε εν τω λόγω τω εμώ, αληθώς μαθηταί μου εστε, 32 και γνώσεσθε την αλήθειαν, και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς» (Ιω. η΄,31-32).

* * *

22. Κάποιος είπε σε κάποιον για κάποιον πολύ ηλικιωμένο που τον γνώριζε, ότι τον αφήνει ο Θεός να ζει ακόμη για να τον τιμωρήσει, επειδή δεν ήταν καλός άνθρωπος. Τότε εκείνος του είπε, αν είναι όπως τα λες, δεν τον αφήνει για να τον τιμωρήσει, αλλά για να μετανοήσει ενώ κάποιον άλλον ίσως δεν τον αφήνει να ζήσει για να μη αμαρτήσει. Ο πρώτος είπε εξυπνάδες και ο δεύτερος σοφά λόγια.

* * *

23. Όπως το δίλεπτο της χήρας που έδωσε συνειδητά ήταν μεγαλύτερη προσφορά από τις μεγάλες προσφορές των άλλων, έτσι και η μικρή αμαρτία που γίνεται συνειδητά μπορεί να είναι μεγαλύτερη από άλλες μεγάλες που ίσως να έχουν γίνει ασυναίσθητα, απερίσκεπτα, από άγνοια και εκ συναρπαγής. Πάντως, «ο εν ελαχίστω άδικος και εν πολλώ άδικός εστιν» (Λουκ. ιστ', 10).

* * *

24. Αν κάποιος διαφοροποιεί και ξεχωρίζει τον εαυτό του από τους άλλους ανθρώπους λόγω, κατά τη γνώμη του, προσωπικότητας ή λόγω κάποιου σχήματος, ακόμη και αγγελικού, αυτός πλανάται. Ξεχνάει ή δε γνωρίζει ότι ο Χριστός προσέλαβε μόνο ανθρώπινη φύση και δεν έχει ανθρώπινο πρόσωπο. Ο Χριστός

δεν προσέλαβε κάποιον άγγελο, όπως λέει χαρακτηριστικά ο Απόστολος Παύλος, «ου γαρ δήπου αγγέλων επιλαμβάνεται, αλλά σπέρματος Αβραάμ επιλαμβάνεται» (Εβρ. β΄,16).

* * *

25. Ταπείνωση του ανθρώπου ενώπιον του Θεού είναι ο εκούσιος αποφορτισμός της καρδιάς του από κάθε ιδέα και λογισμό για τον εαυτό του ότι τάχα αυτός είναι κάτι περισσότερο από αυτό που λέει ο Θεός ότι είναι. Αυτές οι ιδέες και οι λογισμοί είναι εκ του πονηρού ενώ το τι ακριβώς είναι ο άνθρωπος, το λέει ο λόγος του Θεού.

* * *

26. Η κότα έκανε το αυγό ή το αυγό την κότα;
Και βέβαια η κότα έκανε το αυγό, γιατί ο Θεός δημιούργησε πρώτα «...παν πετεινόν περωτόν κατά γένος... και ευλόγησεν αυτά ο Θεός, λέγων: ...και τα πετεινά πληθυνέσθωσαν επί της γης» (Γεν. α΄,21-22). Αφού λοιπόν η κότα είναι πετεινό, για να «πληθυνθεί επί της γης», έκανε το αυγό.

* * *

27. Αφού ο Χριστός είναι «Θεού δύναμις και Θεού σοφία» (Α΄ Κορ. α΄,24), μπορεί να διώχνει από τους πιστούς τα αντίθετα αυτών των δύο, δηλαδή την αδυναμία και την ανοησία και να τους κάνει δυνα-

τούς και σοφούς.

* * *

28. Όταν ο Θεός απάλλαξε τον βασιλιά Εζεκία από την ασθένεια που τον οδηγούσε στο θάνατο, εκείνος στην προσευχή του, μεταξύ των άλλων, είπε, «Κύριε της σωτηρίας μου, και ου παύσομαι ευλογών σε μετά ψαλτηρίου πάσας τας ημέρας της ζωής μου κατέναντι του οίκου του Θεού» (Ησ. λη',20). Ωραίο παράδειγμα για να ευλογούν οι πιστοί το Θεό συνεχώς, και όχι μόνο όταν ακούν τα Ευλογητάρια στην Εκκλησία.

* * *

29. Αφού στη Γραφή αναφέρεται για το Χριστό: «προσκυνήσομεν εις τον τόπον, ου έστησαν οι πόδες αυτού» (Ψ.131,7), «και ου δύναται λυθήναι η γραφή» (Ιω. ι',35), πώς να μη είναι σωστό, και μάλιστα περισσότερο, το προσκυνήσομεν στον τόπον όπου κυοφορήθηκε Αυτός, δηλαδή στον έμψυχο ναό που είναι η Παναγία; Αυτά για όσους δε γνωρίζουν τι είναι η Θεοτόκος και κατά συνέπεια, από άγνοια και όχι μόνο, δεν την μακαρίζουν σύμφωνα με τα λόγια που είπε, «ιδού γαρ από του νυν μακαριούσι με πάσαι αι γενεαί» (Λουκ. α',48).

* * *

30. Εάν συμβεί σε κάποιον πιστό κάτι το ανεπιθύμητο, δεν πρέπει να ανησυχεί, γιατί ο Θεός που το επέτρεψε, αν και μπορούσε να το αποτρέψει, μπορεί και να το θεραπεύσει, όταν βέβαια ο Ίδιος το κρίνει. Ας λέει λοιπόν τα λόγια του Ιώβ, «ως τω Κυρίω έδοξεν, ούτω και εγένετο· είη το όνομα Κυρίου ευλογημένον εις τους αιώνας» (Ιωβ. α΄,21).

* * *

31. Άλλο είναι το να πει κανείς σε κάποιον, σε συγχωρώ γι' αυτό που μου έκανες και μου ζητάς συγγνώμη, και άλλο το να πει, σου συγχωρούνται οι αμαρτίες σου. Το πρώτο είναι διαπροσωπικό και μπορεί να το λέει ο ένας στον άλλον, το δεύτερο όμως μπορεί να το λέει μόνο ο Πνευματικός στο Μυστήριο της Μετανοίας-Εξομολόγησης, γιατί «εξουσίαν έχει ο υιός του ανθρώπου επί της γης αφιέναι αμαρτίας» (Ματ. θ΄,6).

* * *

32. Το να θεραπεύσει ο Θεός έναν από μία θανατηφόρο ασθένεια, αυτό είναι ένα θαύμα στιγμιαίο. Το ότι τόσα χρόνια τον κρατούσε υγιή, αυτό ήταν ένα θαύμα διαρκές. Επειδή όμως η διάρκεια οδηγεί στη συνήθεια, και το στιγμιαίο στο θαυμασμό, θεωρείται μεγαλύτερο θαύμα η θεραπεία από την ανίατη ασθένεια, παρά η διατήρηση της μακροχρόνιας υγεί-

ας. Θαύμα λοιπόν η ανάσταση του Λαζάρου, αλλά θαύμα και το ότι αυτός ζούσε πριν πεθάνει, και όσο ακόμη έζησε μετά την ανάστασή του.

* * *

33. Είναι θεολογικά ακριβές να λέγεται ότι ο Χριστός είναι τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος;

Το τέλειος άνθρωπος είναι θεολογικά ακριβές, γιατί γενικά κάθε άνθρωπος είναι ατελής ενώ ο Χριστός είναι τέλειος. Το τέλειος Θεός όμως, να μεν είναι θεολογικά ακριβές, αλλά είναι περιττό, γιατί δεν υπάρχει άλλος θεός που να είναι ατελής ώστε να είναι ανάγκη να διακρίνεται ο Χριστός ως τέλειος Θεός. Ένας είναι ο Θεός και μάλιστα Τριαδικός, δηλαδή «Μονάς εν Τριάδι και Τριάς εν Μονάδι». Αλλά και στο Σύμβολο της Πίστεως, το Οποίο δεν έχει κανείς δικαίωμα να το αλλάξει, ο Χριστός ονομάζεται Θεός αληθινός.

* * *

34. «Πλούτος εάν ρέη, μη προστίθεσθε καρδίαν» (Ψ 61,11). Αυτό με άλλα λόγια λέει ότι, εάν ο πλούτος σαν ποτάμι κυλάει μπροστά σας, μη προσκολλησείτε σ' αυτόν τη καρδιά σας. Κάποιος όμως μπορεί να πει, γιατί; Γιατί, αν προσκολληθεί η καρδιά σε κάτι που ρέει και κυλάει, θα γίνει και αυτή κυλιόμενη και τότε, την πήρε το ποτάμι, την πήρε ο ποταμός, και

μέσα θα την τρώει ένας πικρός καημός. Αυτό βέβαια μέχρι να βρει μπροστά της κάτι για να πιαστεί, και έτσι να γλυτώσει απ' την καταστροφή. Αυτό το κάτι είναι ο Ιησούς Χριστός, που δεν τον παρασύρει κανένας ποταμός. Όλα τα υλικά του κόσμου είναι ρευστά και ασταθή, και τίποτα δε μένει το ίδιο ούτε στιγμή.

* * *

35. Όσοι επιθυμούν τη σωτηρία τους οφείλουν να πειθαρχούν στο θέλημα του Θεού και να αποφεύγουν το πάθος της πλεονεξίας το οποίο επιφέρει την οργή του Θεού. Ο Απόστολος Παύλος λέει ότι, όταν έχουμε διατροφές και σκεπάσματα, ας αρκούμαστε σ' αυτά. Αλλά και οι πλούσιοι στον κόσμο αυτό δεν είναι καταδικασμένοι, επειδή είναι πλούσιοι, γιατί μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον πλούτο και για τον εαυτό τους, αλλά και για τους έχοντες ανάγκη. Μπορούν να βοηθούν τους φτωχούς και ασθενείς με τη βεβαιότητα ότι η φιλανθρωπία τους θα ληφθεί από το Θεό ως θετικό στοιχείο κατά την ημέρα της κρίσεως. Ο Θεός είναι ελεήμων και δίνει χάρη και έλεος σε όσους ελεούν τους αδύνατους και τους φτωχούς.

* * *

36. Ένας χριστιανός που, ενώ είναι προορισμένος για τα ανώτερα, αυτός προσέχει τα κατώτερα, θυμίζει εκείνον τον καρβουνιάρη ο οποίος, ενώ τον πήγαι-

ναν να τον κάνουν βασιλιά, αυτός στο δρόμο, όταν έβλεπε μεγάλα δένδρα, έλεγε, τι καλά είναι αυτά για κάρβουνα.

* * *

37. Ο Πέτρος είπε ότι δε γνωρίζει το Χριστό. Ο Ιούδας δεν είπε ότι δεν τον γνωρίζει, αλλά με το φίλημά του, τον έδειξε κιόλας ποιος είναι. Το αμάρτημα του Πέτρου, όσο μεγάλο και αν ήταν, πάντως ήταν περιστασιακό και περαστικό. Το αμάρτημα του Ιούδα, όσο μεγάλο και αν ήταν, πάντως ήταν προμελετημένο και μόνιμο. Με βάση αυτά, μπορούμε να πούμε τα εξής, κατά κάποιο τρόπο, σχετικά. Μπορεί κάποιος να κάνει ξαφνικά ένα μεγάλο αμάρτημα, ακόμη και έγκλημα, γιατί, όπως λέγεται, το έφερε η κακή η ώρα. Αυτός όμως στη συνέχεια, μπορεί να κλάψει πικρά, όπως ο Πέτρος, να μετανοήσει, να λάβει συγχώρηση από το Θεό διά του Πνευματικού, και έτσι το αμάρτημά του πλέον να είναι παροδικό και να μη υπάρχει. Αντίθετα, μπορεί κάποιος που δεν έχει κάνει κάποιο μεγάλο αμάρτημα, να μένει σε μία κακία μόνιμα και να λέει συνειδητά, εγώ τέτοιος είμαι και δεν αλλάζω, και έτσι η κακία του να είναι μόνιμη και να υπάρχει.

* * *

38. Ένας συνήθιζε να πειράζει με ενοχλητικά και απρόσεκτα λόγια κάποιον φίλο του. Όταν εκείνος

κάποτε φάνηκε ελαφρά ενοχλημένος, για να δικαιολογηθεί αυτός που τον πείραξε του είπε, έλα καημένε, αστεία κάνω, μου αρέσει να σε πειράζω. Τότε ο φίλος του, αστειευόμενος και αυτός, του είπε, για δες μια σύμπτωση, και στο διάβολο αρέσει να με πειράζει. Προσοχή λοιπόν, γιατί όποιος αρέσκεται τους άλλους να πειράζει, υπάρχει κάποιος κίνδυνος, όχι στο Θεό, αλλά στο διάβολο να μοιάζει, «ο γαρ Θεός απείραστος εστι κακών, πειράζει δε αυτός ουδένα» (Ιακ. α΄,13).

* * *

39. Είναι λάθος να απορρίπτεται η Παλαιά Διαθήκη και γενικότερα ή ειδικότερα η προσφορά των Ιουδαίων στη σωτηρία των ανθρώπων, όταν, εκτός των άλλων, ο Ίδιος ο Χριστός έχει πει ότι «η σωτηρία εκ των Ιουδαίων εστίν» (Ιω. δ΄,22). Και πώς όχι, αφού ο Σωτήρας του κόσμου ήταν Ιουδαίος, σύμφωνα και με τα λόγια που του είπε η Σαμαρείδα, «πώς συ Ιουδαίος ων παρ' εμού πειν αιτείς, ούσης γυναικός Σαμαρείτιδος;» (Ιω. δ΄,9);

* * *

40. «Ούτως απολούνται οι αμαρτωλοί από προσώπου του Θεού. Και οι δίκαιοι ευφρανθήτωσαν» (Ψ. 67, 3-4). Εδώ είναι αξιοπρόσεκτο το ότι δε χρησιμοποιείται πρώτο πρόσωπο. Δε λέει δηλαδή ούτε εμείς οι

αμαρτωλοί θα χαθούμε, ούτε εμείς οι δίκαιοι θα σωθούμε, αλλά λέει γενικά, διδακτικά και προφητικά, τι θα γίνει με τους αμαρτωλούς και τι με τους δικαίους, χωρίς να αναφέρεται καθόλου το εμείς. Χρειάζεται λοιπόν γενικότερα προσοχή στο πώς χρησιμοποιείται από κάποιον ή από κάποιους το εγώ, το εμού, το εμείς, το εμάς, όπως και ο μαμωνάς.

* * *

41. Μακάρι να ήταν άγιοι όλοι οι κληρικοί. Πόσοι και ποιοι είναι, ο Θεός το γνωρίζει. Αν κάποιος το γνωρίζει και αυτός, ας πει ότι, εγώ είμαι άγιος, και δεν είμαι σαν τους άλλους. Ευτυχώς κανένας κληρικός δε λέει τέτοια λόγια για τον εαυτό του. Έτσι ο καθένας «τω ιδίω Κυρίω στήκει ή πίπτει· σταθήσεται δε· δυνατός γαρ εστιν ο Θεός στήσαι αυτόν» (Ρω.ιδ',4). Ό,τι λοιπόν είναι, και όποιος και αν είναι ένας κληρικός, αν βέβαια είναι κανονικός, τα Μυστήρια που τελεί είναι κανονικά και τα ίδια. Η Θεία Κοινωνία, για παράδειγμα, δεν διαφοροποιείται από την αγιότητα ή μη του Ιερέα.

* * *

42. Όποιος αγαπάει αληθινά το Χριστό του παραχωρεί άνευ όρων όλη την καρδιά του, γιατί στο κάτω κάτω της γραφής, αυτή είναι δικιά Του. Όλοι οι άλλοι που ζητούν μεσ' στην καρδιά κάποιου να μπουν

είναι ανάξιοι γι' αυτό, μηδενικά μπρος στο Χριστό. Αυτός μονάχα είναι το φως που διώχνει το σκοτάδι, και που στα χέρια Του κρατά και τα κλειδιά του άδη, όπως δηλώνουν ακριβώς τα παρακάτω λόγια, «εγώ ειμι ο πρώτος και ο έσχατος και ο ζων, και εγενόμην νεκρός, και ιδού ζων ειμι εις τους αιώνας των αιώνων, και έχω τας κλεις του θανάτου και του άδου» (Απ. α',17-18).

* * *

43. Κάτι που συμβαίνει συνήθως στη ζωή των βοσκών είναι να χάσει ο βοσκός ένα ή περισσότερα από τα πρόβατά του. Τότε αφήνει το κοπάδι και τρέχει βιαστικός και αναζητεί τα χαμένα πρόβατα του. Όπως όμως είναι γνωστό, υπάρχει και ένας άλλος βοσκός που δε βόσκει άλογα πρόβατα αλλά λογικά. Αυτός είναι ο Χριστός, ο καλός ποιμήν που έχει ως λογική ποιμήνη την κοινωνία των ανθρώπων. Ο Χριστός τους ανθρώπους τους υπερασπίζεται μέχρι θυσίας. Γι' αυτό άλλωστε έγινε άνθρωπος και ήλθε στη γη για να αναζητήσει και σώσει το απολωλός πρόβατο. Ήρθε να σώσει τους ανθρώπους που ήταν πλανημένοι και αιχμάλωτοι της αμαρτίας, και βρισκόταν κάτω από την εξουσία του πονηρού και του θανάτου.

* * *

44. Ένας ρώτησε κάποιον, αν τον έχει βρει ο Χριστός ή είναι ακόμα το πρόβατο το απολωλός, και εκείνος του απάντησε, αν έχει βρει εσένα, τότε σίγουρα θα βρει και μένα, γιατί τα πρόβατά Του όλα τα αγαπάει τόσο, και λέει, οπωσδήποτε και τούτο θα το σώσω.

* * *

45. Είναι πιο ασφαλές να λέει ένα πιστός ότι ο Θεός αγαπάει τον άνθρωπο από το να λέει ότι ο Θεός με αγαπάει, γιατί έτσι θα φροντίζει περισσότερο να γίνει και αυτός περισσότερο άνθρωπος. Τώρα όμως μπορεί να νομίζει ότι είναι κάτι περισσότερο από άνθρωπος ενώ ο Χριστός είναι Θεός και άνθρωπος και όχι άγγελος.

* * *

46. Η φιλανθρωπία του Θεού.

Πρώτα έκανε ο Θεός τον παράδεισο και μετά έβαλε τον άνθρωπο μέσα. «Και εφύτευσεν ο Θεός παράδεισον εν Εδέμ κατά ανατολάς και έθετο εκεί τον άνθρωπον, ον έπλασε» (Γεν. β', 8).

Δε διαλέγει ο Θεός τον άνθρωπο για τον τόπο αλλά τον τόπο για τον άνθρωπο, «αλλ' ου διά τον τόπον το έθνος, αλλά διά το έθνος τον τόπον ο Κύριος εξελέξατο» (Β' Μακ. ε', 19).

Η αργία έγινε για τον άνθρωπο και όχι ο άνθρω-

πος για την αργία. «Το σάββατον διά τον άνθρωπον εγένετο, ουχ ο άνθρωπος διά το σάββατον» (Μαρ. β',27).

* * *

47. Θίγεται και προσβάλλεται κάποιος με το παραμικρό, επειδή έχει πολύ εγωισμό. Δεν έχει παρά να τον κόψει, τον εγωισμό. Ίσως όμως βιαστεί κάποιος και πει ότι αυτό μοιάζει με το εξής. Αισθάνεται κάποιος πονοκέφαλο με το παραμικρό, επειδή έχει κεφάλι. Δεν έχει παρά να το κόψει, το κεφάλι. Πράγματι βιάστηκε να μιλήσει αυτός που είπε αυτό που είπε. Το κεφάλι είναι δημιούργημα του Θεού και δεν έχει κανείς δικαίωμα να το κόψει. Ο εγωισμός όμως είναι σατανικό γέννημα και μακάρι ο άνθρωπος να τον κόψει, γιατί ενώπιον του Θεού είναι βδέλυγμα.

* * *

48. Ο διάβολος, όπως είναι γνωστό, δε θέλει να δοξάζουν οι άνθρωποι το Θεό και προσπαθεί με πολλά τεχνάσματα να τους εμποδίσει. Όταν λοιπόν βλέπει κάποιον πιστό να αγωνίζεται εναντίον της αμαρτίας, επειδή δε μπορεί να τον εμποδίσει στον καλό αυτόν αγώνα και να τον κάνει να αμαρτήσει, προσπαθεί να τον παρεμποδίζει από το να δοξάζει και να ευλογεί το Θεό. Έτσι υπάρχει ο κίνδυνος, ενώ αυτός διαβάζει, για παράδειγμα, στους Ψαλμούς, «Ευλογήσω τον

Κύριον εν παντί καιρώ, διά παντός η αίνεσις αυτού εν τω στόματί μου» (Ψ.33,2), να μη εφαρμόζει αυτό στην πράξη, αλλά να λέει άλλα λόγια, ίσως και «εν παντί καιρώ» και «διά παντός».

* * *

49. «Πώς δύνασθε υμείς πιστεύσαι, δόξαν παρά αλλήλων λαμβάνοντες, και την δόξαν την παρά του μόνου Θεού ου ζητείτε;» (Ιω. ε΄,44). Τα λόγια αυτά του Κυρίου προφανώς ισχύουν όχι μόνο για τους φαρισαίους στους οποίους τα είπε, αλλά και για όποιον άλλον εμφορείται από το φαρισαϊκό πνεύμα. Το βέβαιο πάντως είναι ότι δεν ισχύουν για τον Ίδιον, γιατί είπε, «δόξαν παρά ανθρώπων ου λαμβάνω» (Ιω. ε΄,41).

* * *

50. Πρέπει να συγχωρούμε τους άλλους, γιατί και ο Θεός συγχωρεί και ελεεί εμάς τους ίδιους, όπως αναφέρεται και στην Παραβολή του οφειλέτη των μυρίων ταλάντων, «δούλε πονηρέ, πάσαν την οφειλήν εκείνην αφήκά σοι, επεί παρεκάλεσάς με· ουκ έδει και σε ελεήσαι τον σύνδουλόν σου, ως και εγώ σε ηλέησα;» (Ματ. ιη΄,32-33).

* * *

51. Η λύση με την εκδίκηση, όσο και αν φαίνεται ικανο-ποιητική, ουσιαστικά δεν είναι φυσική λύση. Φαινομενικά δίνει την εντύπωση της νίκης, αλλά κατά

βάθος είναι ήττα. Η σωστή στάση είναι να μη νικηθεί ο άνθρωπος από το κακό αλλά να μακροθυμήσει, όπως μακροθυμεί και ο Θεός γι' αυτόν. Η κρίση ανήκει στο Θεό όπως έχει γραφεί, «εμοί εκδίκησις, εγώ ανταποδώσω, λέγει Κύριος». Ο άνθρωπος πρέπει να ευεργετεί τους εχθρούς του και να προσεύχεται γι' αυτούς σύμφωνα με τα λόγια της Γραφής, «εάν πεινά ο εχθρός σου, ψώμιζε αυτόν, εάν διψά, πότιζε αυτόν· τούτο γαρ ποιών άνθρακας πυρός σωρεύσεις επί την κεφαλήν αυτού». Η μακροθυμία είναι δείγμα γενναιότητας και ηρωισμού. Στο χριστιανισμό έχουμε πνευματικούς αγωνιστές που ο ηρωισμός τους δεν περιορίστηκε μόνο στο ότι υπέμειναν το μαρτύριο, αλλά και στο ότι συγχώρησαν τους εχθρούς και διώκτες τους. Έτσι αναδείχτηκαν άνθρωποι ανώτεροι και πολίτες της βασιλείας των ουρανών. Το παράδειγμά τους αυτό διδάσκει και τους σύγχρονους χριστιανούς να είναι μεγαλόκαρδοι, και να συγχωρούν τους συνανθρώπους τους οι οποίοι τους έβλαψαν και τους πίκραναν.

* * *

52. Όποιος νομίζει ότι η ζωή του κρέμεται από μία τρίχα και δεν στηρίζεται στο Θεό, μοιάζει με εκείνον που νομίζει ότι ένα σπίτι κρέμεται από τον στύλο της κεραίας της τηλεόρασης που βρίσκεται στη στέγη, και δεν στηρίζεται στο έδαφος.

* * *

53. Ένας είπε σε κάποιον ότι του είπε κάποιος ότι ο Αβραάμ δεν υπήρξε ποτέ. Τότε εκείνος, για να τον στηρίξει στη πίστη, του είπε ότι αυτός ο κάποιος δεν ξέρει τι λέει αφού φτάνει στο σημείο να λέει αντίθετα από αυτά που έχει πει ο ίδιος ο Χριστός. Ο Χριστός δεν είπε μόνο ότι υπήρξε ο Αβραάμ, αλλά ότι τον είδε κιόλας, όταν γεννήθηκε στον κόσμο, αφού ο Χριστός υπήρχε πριν γεννηθεί ο Αβραάμ, σύμφωνα με τα λόγια Του, «Αμήν αμήν λέγω υμίν, πριν Αβραάμ γενέσθαι εγώ ειμί» (Ιω. η' , 58).

* * *

54. Ο Σταυρός έχει προτυπωθεί στην Παλαιά Διαθήκη όπως φαίνεται στα εξής περιστατικά. Πρώτον, η ράβδος του Μωυσή που χάραξε το αήττητο όπλο του Σταυρού στην επιφάνεια της Ερυθράς θάλασσας. Δεύτερον, η έκταση των χειρών του Μωυσή που κατά τη σύγκρουση του Ισραήλ με τον Αμαλήκ, σχημάτισε το σημείο του Σταυρού. Τρίτον, ο όφις που υψώθηκε από το Μωυσή στην έρημο. Τέταρτον, το ξύλο στα νερά της Μερρά που συμβόλιζε και αυτό το ζωοποιό Σταυρό. Όλα αυτά μαρτυρούν ότι ο Σταυρός δεν είναι φονικό όργανο, όπως ανόητα νομίζουν οι αιρετικοί, αλλά παγκόσμιο σχήμα, ο φύλαξ της οικουμένης, η κλίμακα και γέφυρα μεταξύ ουρα-

νού και γης. Ο Σταυρός είναι το ξύλο της υπακοής με το οποίο εκδηλώθηκε η υπακοή του Υιού του Θεού προς τον Πατέρα Του. Είναι το όργανο που προξενεί φόβο και τρόμο στον πονηρό του οποίου την κεφαλή συνέτριψε.

Και πράγματι ενώ σκοπός του σατανά ήταν να απομακρύνει το Χριστό από τη ζωή, γιατί με τη διδασκαλία Του παρέλυε τη δύναμη του και άρπαζε τους ανθρώπους από τις παγίδες του, όμως απέτυχε. Ο διάβολος έπεσε από εκεί που δεν το περίμενε, αφού ο Σταυρός του Κυρίου τον συνέτριψε κυριολεκτικά. Ο σατανάς δεν κατάλαβε ότι ανεβάζοντας το Χριστό στο Σταυρό θα ζημιωνόταν ο ίδιος. Δε φαντάστηκε ότι η πανσοφία του Θεού θα αντέστρεφε τους όρους με αποτέλεσμα, όχι μόνο να αχρηστευτούν τα δολοφονικά σχέδιά του, αλλά και να βρεθεί η κεφαλή του ποδοπατημένη κάτω από το Σταυρό. Έτσι, ενώ ο Αδάμ έχασε τον παράδεισο, επειδή έφαγε από το ξύλο του δένδρου, κατά τον ίδιο τρόπο άνοιξε πάλι η πύλη του ουρανού για να δεχθεί τον άνθρωπο με τη δύναμη του ξύλου του Σταυρού.

* * *

55. Σίμων Ιωνά, με αγαπάς εσύ από τους άλλους πιο πολύ; Του τόπε μια, του τόπε δυο, του τόπε τρεις, σαν να του έλεγε, τι έχεις τώρα για να πεις; Αυτή η τρίτη

η φορά, τον γέμισε με λύπη, κι' ο Σίμων ασφαλώς πολύ, θα ήθελε να λείπει. Δεν είχε λόγια για να πει και με μεγάλη προσοχή είπε, συ Κύριε, γνωρίζεις. Γνωρίζεις πως σε αγαπώ, κι' άλλο δεν ξέρω τι να πω. Βόσκε λοιπόν τ' αρνία μου, βόσκε τα πρόβατά μου, κι' αφού πολύ με αγαπάς θα βρίσκεσαι κοντά μου.

* * *

56. Περισσότερο ευάρεστο στο Θεό είναι να ακούει ο άνθρωπος τα λόγια Του από το να του προσφέρει διάφορες θυσίες σύμφωνα και με τα εξής λόγια του Σαμουήλ, «ει θελητόν τω Κυρίω ολοκαυτώματα και θυσίας ως το ακούσαι φωνής Κυρίου; ιδού ακοή υπέρ θυσίαν αγαθήν και η επακρόασις υπέρ στέαρ κριών» (Α' Βασ. ιε', 22).

* * *

57. Η πολυλογία στην προσευχή δεν προσφέρει τίποτα το θετικό σύμφωνα και με τα εξής λόγια του Κυρίου, «Προσευχόμενοι δε μη βαττολογήσητε ώσπερ οι εθνικοί· δοκούσι γαρ ότι εν τη πολυλογία αυτών εισακουσθήσονται» (Ματ. στ', 7). Και βέβαια πολυλογία δεν είναι μόνο τα πολλά λόγια αλλά είναι και κάθε άλλης μορφής βαττολογία και ασταμάτητη φλυαρία. Όταν ο άνθρωπος στην προσευχή του μιλάει μόνο αυτός, τότε θα ακούσει τι του λέει ο Θεός;

* * *

58. Ο διάβολος υποβάλλει διάφορες δικαιολογίες στους πιστούς για να τους εμποδίσει να ευλογούν το Θεό. Έτσι βάζει διάφορες σκέψεις όπως για παράδειγμα, εσύ που είσαι αμαρτωλός, πώς θα πεις ευλογημένος είναι ο Θεός; Παπάς είσαι; Λες και ο Δαβίδ απευθύνεται σε αναμάρτητους και σε παπάδες, όταν λέει, «ευλογείτε, έθνη, τον Θεόν ημών...» (Ψ. 65,8). Άλλη σκέψη που φαίνεται αληθοφανής, εσύ που είσαι αμαρτωλός επί της γης, πώς θα ευλογήσεις το Θεό, αφού αυτό το κάνουν οι άγιοι στον ουρανό; Και ως λέει ο Ησαΐας, «ου γαρ οι εν άδου αιnéσουσί σε, ουδέ οι αποθανόντες ευλογήσουσί σε, ουδέ ελπιούσιν οι εν άδου την ελεημοσύνην σου. οι ζώντες ευλογήσουσί σε ον τρόπον καγώ· ... ου παύσομαι ευλογών σε μετά ψαλτηρίου πάσας τας ημέρας της ζωής μου κατέναντι του οίκου του Θεού» (Ησ. 38,18-20). Ύστερα από αυτά, λες ή δε λες, ύπαγε οπίσω μου σατανά;

* * *

59. Ο Χριστός, αν και γνώριζε ότι ο Ιούδας ήταν κλέφτης, δεν αναφέρεται κάπου ότι, προκειμένου να τον συνενώσει, του έκανε κάποια παρατήρηση ή υπόδειξη του τύπου, «γιατί παιδί μου Ιούδα το κάνεις αυτό που δεν είναι καθόλου σωστό»; Ούτε είπε στους Μαθητές Του, στους οποίους ανήκε και ο Ιούδας, κάτι σχετικό ώστε να υποψιαστούν αυτοί ότι

κάποιος από αυτούς είναι κλέφτης. Ασφαλώς αυτή η συμπεριφορά του Κυρίου, όπως άλλωστε και κάθε λόγος Του, είναι πολύ διδακτική. Τώρα, τα διδάγματα που βγάζει ο καθένας, ας τα εξατομικεύσει, και ας τα προσαρμόσει αναλόγως με την περίπτωση, γιατί όλες οι περιπτώσεις δεν είναι ίδιες με την περίπτωση του Ιούδα. Ο Ιούδας ήταν και έμεινε αδιόρθωτος, αφού μέχρι τέλους, «ουκ ηβουλήθη συνιέναι». Ένας όμως που δε θέλει να μοιάσει ούτε κατ' ελάχιστον στον Ιούδα, πρέπει να διορθώνεται και να μη λέει, εγώ είμαι αυτός που είμαι και δεν αλλάζω, γιατί τότε άλλος θα πει, «εγώ στραβός γεννήθηκα, στραβός θε να πεθάνω».

* * *

60. Η αλήθεια ότι ο Θεός είναι Μονάδα και Τριάδα είναι Μυστήριο, το λεγόμενο Μυστήριο της Αγίας Τριάδας, που μόνο με την πίστη πλησιάζεται. Μολονότι δε καθένα από τα Θεία Πρόσωπα φέρει ορισμένο γνώρισμα, δηλαδή ο Πατέρας το αγέννητο, ο Υιός το γεννητό και το Πνεύμα το εκπορευτό, είναι ισότιμα μεταξύ τους και απαρτίζουν τον ένα Τριαδικό Θεό. Η ολοκλήρωση της αποκάλυψης της Τριαδικής Θεότητας έγινε κατά την ημέρα της Πεντηκοστής, οπότε κατήλθε το Πνεύμα το Άγιο, το Οποίο φώτισε τους Αποστόλους και συνεχίζει να παραμένει στην Εκκλησία.

* * *

61. Ο Ηλί είπε στο μικρό Σαμουήλ, όταν του ξαναμιλήσει ο Θεός να του πει, «λάλει, Κύριε, ότι ακούει ο δούλος σου» (Α΄ Βασ. γ΄, 9). Πόσο ανόητο είναι να μη ακούει κανείς τα λόγια του Χριστού, αλλά να μιλάει αυτός συνέχεια. Είναι σαν να του λέει, «άκουε Κύριε, ότι μιλάει ο δούλος σου».

* * *

62. Η εξωτερική ταπείνωση για να είναι γνήσια πρέπει να είναι αποτέλεσμα της εσωτερικής τοιαύτης. Αν δεν συμβαίνει αυτό πρόκειται για ταπεινοσχημία. Αν υπάρχει εσωτερική ταπείνωση δεν είναι οπωσδήποτε απαραίτητη και η εξωτερική παρά μόνο, όταν πρόκειται για την ωφέλεια των άλλων και για την αποφυγή σκανδαλισμού τους.

* * *

63. Κάποιος ρώτησε για να μάθει, τι δεν είναι ορθόδοξο. Προφανώς η ερώτηση αυτή αναφέρεται στην ορθόδοξη θεολογία και γενικότερα στην Ορθοδοξία. Επειδή το τι δεν είναι ορθόδοξο δεν είναι ένα αλλά πολλά, για να δοθεί απάντηση πρέπει πρώτα να αναφερθεί το ορθόδοξο και στη συνέχεια το ποιο ή τα ποια, που σχετίζονται με αυτό, δεν είναι ορθόδοξα. Για παράδειγμα, ορθόδοξο είναι να υπάρχουν εικόνες στους Ναούς. Αν ένας πει ότι δεν πρέπει να

υπάρχουν, αυτό δεν είναι ορθόδοξο. Ορθόδοξο είναι το ότι ο Χριστός δεν είναι μόνο Θεός, αλλά και άνθρωπος. Αν ένας πει ότι είναι μόνο Θεός και ότι δεν έγινε και άνθρωπος, αυτό δεν είναι ορθόδοξο. Επειδή λοιπόν δεν είναι δυνατό να αναφερθούν όλα τα επί μέρους θέματα, γενικά μπορεί να πει κανείς ότι δεν είναι ορθόδοξο ό, τι έρχεται σε αντίθεση με «την μάχαιραν του Πνεύματος, ο εστι ρήμα Θεού» (Εφ. στ', 17). Αυτό, δηλαδή το αντίθετο με τα λόγια του Θεού, όποιος και να το ισχυριστεί, έστω και ο ίδιος να νομίζει ότι αυτός είναι ορθόδοξος, δεν είναι ορθόδοξο. Μονολεκτικά δεν είναι ορθόδοξο το ανορθόδοξο όπως δεν είναι φως το σκοτάδι και όπως δεν είναι αλήθεια το ψέμα.

* * *

64. Η θεία χάρη δίνεται από το Θεό στους ταπεινούς σύμφωνα με τα λόγια του Ιακώβου, «ο Θεός υπερηφάνοις αντιτάσσεται, ταπεινοίς δε δίδωσι χάριν» (Ιακ.δ',6). Ταπεινός όμως μπορεί να είναι οποιοσδήποτε ανεξάρτητα από τα χαρίσματα που έχει. Χάρισμα όμως είναι δυνατό να έχει και ένας που δεν είναι ταπεινός. Τα χαρίσματα που έχει κάποιος, όπως είναι γνωστό, καλείται να τα καλλιεργήσει και να τα αξιοποιήσει, γιατί θα λογοδοτήσει στο Θεό. Δεν αποκλείεται λοιπόν άλλος να έχει το χάρισμα και άλλος να έχει τη χάρη. Γιατί όμως να μη έχει κανείς και τα

δύο; Τότε, όπως λέει ο λαός, «ποιος τη χάρη του».

* * *

65. Ο Αδάμ δεν αρκέστηκε σ' αυτό που τον έκανε ο Θεός, αλλά έγινε τάχα κάτι και αυτός. Αυτό φαίνεται από το «και είπεν ο Θεός ιδού Αδάμ γέγονεν ως εις εξ ημών» (Γεν. γ', 22). Έτσι, ενώ ο Θεός έκανε τον άνθρωπο αυτό που είναι, ο άνθρωπος έγινε αυτό που δεν είναι. Πώς λοιπόν τώρα θα βρει το «είναι» και θα απαλλαγεί από το «μη είναι»; Μία η λύση είναι. Να απαρνηθεί εαυτόν και να δεχθεί τον Χριστόν. Ποιος όμως απαρνείται τον εαυτούλη του, αφού «οι πάντες γαρ τα εαυτών ζητούνσιν, ου τα Χριστού Ιησού» (Φιλ. β', 21);

* * *

66. Ο Χριστός ήρθε στον κόσμο εκ Πνεύματος Αγίου και Μαρίας της Παρθένου. Πριν όμως ο Λόγος του Θεού γίνει άνθρωπος, οι άγιοι άνδρες οι οποίοι με το φωτισμό του Αγίου Πνεύματος ερευνούσαν σε ποιο καιρό θα πραγματοποιείτο η υπόσχεση του Θεού προς τους πρωτοπλάστους, είχαν μέσα τους μεγάλη προσδοκία για την έλευση του Μεσσία.

Έτσι το Άγιο Πνεύμα τους καθοδηγούσε και αυτοί με τη σειρά τους ενημέρωναν τον κόσμο, γραπτώς και προφορικώς, για το ότι η έλευση του Χριστού επρόκειτο να γίνει οπωσδήποτε. Και δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά, γιατί η υπόσχεση του Θεού όχι

μόνο δόθηκε απ' αρχής στους πρωτόπλαστους, αλλά επαναλαμβανόταν συνεχώς κατά διαστήματα στους αγίους άνδρες της Παλαιάς Διαθήκης.

Καθένας απ' αυτούς σάλπιζε και ειδοποιούσε τους συγχρόνους του για την έλευση του Λυτρωτή. Ο Αβραάμ πληροφορεί ότι με την έλευση του Μεσσία θα καταστεί πατήρ πολλών εθνών. Και πράγματι, όπως λέει ο Απόστολος Παύλος, τέκνα του Αβραάμ δεν είναι οι κατά σάρκα γεννηθέντες απ' αυτόν αλλά αυτοί που έχουν την πίστη του Αβραάμ. Ο Πατριάρχης Ιακώβ προλέγει την έλευση του θριαμβευτή, ο οποίος αποτελεί την προσδοκία των εθνών. Ο μέγας Μωϋσής προλέγει στον περιούσιο λαό ότι «προφήτην μέγαν θα αναστήσει ο Θεός εν τω μέσω του λαού» και συνιστά υπακοή στα λόγια του, γιατί όποια ψυχή δεν θα σεβασθεί τον προφήτην εκείνον θα εξολοθρευτεί. Ο μέγας προφήτης Ησαΐας, προβλέπει την γέννηση του Εμμανουήλ εκ της Παρθένου, ο οποίος θα κατασκηνώσει μεταξύ των ανθρώπων με σκοπό να σώσει τους πιστεύοντες σ' Αυτόν. Ο τραγικός Ιερεμίας ομιλεί περί της Νέας Διαθήκης ενώ ο Αββακούμ βλέπει το Χριστό να κατέρχεται εξ όρους πυκνοφύτου. Άλλη προφητεία βεβαιώνει ότι ο Θεός θα τοποθετήσει στη Σιών «λίθον ακρογωνιαίον εκλεκτόν έντιμον και όποιος πιστεύει σ' αυτόν δεν

πρόκειται να ντροπιαστεί. Όποιος δε θα πολεμήσει τον λίθον εκείνον θα συντριβεί».

Η νίκη αυτή του Χριστού κατά των δυνάμεων του σκότους ολοκληρώθηκε με την τριήμερη Ανάσταση Του και την εις ουρανούς Ανάληψη Του. Τώρα ο Χριστός έχει κάθε εξουσία στα χέρια Του και κυβερνάει το σύμπαν συνεχίζοντας το κοσμοσωτήριο έργο Του δια της Εκκλησίας Του, την οποία ίδρυσε επί της γης, την ημέρα της Πεντηκοστής. Όλα δε όσα είπε βγήκαν και βγαίνουν αληθινά, όπως μαρτυρεί η ιστορία της Εκκλησίας δια μέσου των αιώνων.

* * *

67. Το ό,τι κάνει κανείς παίρνει ή χάνει αξία από το γιατί το κάνει. «Είτε σουν εσθίετε είτε πίνετε είτε τι ποιείτε, πάντα εις δόξαν Θεού ποιείτε» (Α΄ Κορ. ι΄,31). Με άλλα λόγια, κάνε το καλό για τη δόξα του Θεού, και είσαι μέσα.

* * *

68. Δεν πρέπει καν να σκανδαλίζει με την όλη συμπεριφορά του, αλλά ούτε και να σκανδαλίζεται ο ίδιος από την οποιαδήποτε συμπεριφορά των άλλων. Το πρώτο απαιτεί προσοχή, σοφία, διάκριση και προπαντός αγάπη. Το δεύτερο απαιτεί, εκτός των παραπάνω, πνευματική πρόοδο και νέκρωση των παθών. Όλα αυτά τα ενεργεί το Άγιο Πνεύμα, όταν ο πιστός

ταπεινώνεται και δε στηρίζεται στον εαυτό του.

* * *

69. Ο Χριστός, όπως είναι γνωστό, είναι ο Νυμφίος της Εκκλησίας. Επίσης, όπως είναι γνωστό, η Εκκλησία είναι Μία. Άρα ο Χριστός δεν έχει πολλές νύμφες αλλά Μία, δηλαδή την Εκκλησία. Ύστερα από αυτά που είναι γνωστά, αν κάποια γυναίκα, λαμβάνοντας υπ' όψη της το θήλυ γένος στο οποίο ανήκει, πει για τον εαυτό της ότι αυτή είναι η νύμφη του Χριστού, κάποιος πρέπει να την επιστρέψει από την πλάνη αυτή, το συντομότερο δυνατό.

* * *

70. Δεν αποκλείεται ο πονηρός να εξαπατά κάποιους και να τους κάνει να νομίζουν ότι, επειδή έμαθαν μερικά γράμματα και επαινούνται γι' αυτό από πολλούς, είναι κιόλας σε θέση να οδηγούν τους άλλους στη σωτηρία χωρίς να τους δείχνουν ως σωτήρα του κόσμου το Χριστό. Εδώ ταιριάζει ο λόγος του Κυρίου, «τυφλός δε τυφλόν εάν οδηγή, αμφότεροι εις βόθυνον πεσούντι» (Ματ. ιε', 14).

* * *

71. Η ταπείνωση δεν είναι ταπεινωτική για τον άνθρωπο, αλλά υψωποιός. Είναι αναγκαίο μέσο για να υψώσει κάποιον ο Θεός. Ο Ίδιος ο Χριστός, «εταπείνωσεν εαυτόν γενόμενος υπήκοος μέχρι θανάτου,

θανάτου δε σταυρού. διό και ο Θεός αυτόν υπερύψωσε και εχαρίσατο αυτό όνομα το υπέρ παν όνομα» (Φιλ. β',8-9).

* * *

72. Ο παραμικρός σωματικός πόνος και η ελάχιστη θλίψη που υποφέρει και υπομένει ο πιστός για τη δόξα του Θεού και για την υπακοή στο Χριστό έχει μεγάλη σημασία σύμφωνα και με τα λόγια του Αποστόλου Παύλου, «το γαρ παραυτίκα ελαφρόν της θλίψεως ημών καθ' υπερβολήν εις υπερβολήν αιώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ημίν, μη σκοπούτων ημών τα βλεπόμενα, αλλά τα μη βλεπόμενα· τα γαρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τα δε μη βλεπόμενα αιώνια» (Β' Κορ. Κορ.δ',17-18).

* * *

73. Όποιον κι αν εμπιστεύεσαι και περπατάς μαζί του, μπορεί να πάθει ένα κακό και να σ' αφήσει μοναχό. Μόνο ο Χριστός είναι Αυτός που είναι πάντα ζωντανός. Πέθανε μόνο μια φορά και δεν ξανά πεθαίνει πια. Δέξου Αυτόν μέσ' στην καρδιά σου, και πέτα έξω τα παλιά σου. Θα περπατάς μ' Αυτόν μαζί και θα 'χεις μέσα σου ζωή. Όλοι οι άγιοι έτσι βαδίσαν και το Χριστό τον εκερδίσαν.

* * *

74. Όλα τα λόγια τα καλά που λένε οι άνθρωποι είναι καλά και ωραία, αλλά κανένα από αυτά δεν είναι ωραιότερο από τα λόγια που λέει η Αλήθεια και το Πνεύμα της Αληθείας που συγκροτεί το θεσμό της Εκκλησίας. Η Αλήθεια είναι ο Χριστός και το Πνεύμα της Αληθείας είναι ο Παράκλητος που εκπορεύεται εκ του Πατρός. Και πώς όχι αφού, «τρεις εισιν οι μαρτυρούντες εν τω ουρανώ, ο Πατήρ, ο Λόγος και το άγιον Πνεύμα, και ούτι οι τρεις εν εισυ» (Α' Ιω. ε', 7).

* * *

75. Ένας αγρότης είχε ξαπλώσει δίπλα στις καρπουζιές του κάτω από μία μεγάλη βαλανιδιά και έλεγε μονολογώντας. Δεν τα έκανε σοφά ο Θεός. Τόσο μεγάλη η βαλανιδιά, και κάνει τόσο μικρά βαλανίδια, και τόσο μικρή η καρπουζιά, και κάνει τόσο μεγάλα καρπούζια! Ξαφνικά έπεσε στο κεφάλι του ένα βαλανίδι. Τότε, αφού συνήλθε από το χτύπημα, το ξανασκέφτηκε και είπε αλλάζοντας γνώμη και ζητώντας συγνώμη. Σοφά τα έκανε ο Θεός. Για να έπεφτε ένα καρπούζι στο κεφάλι μου!

* * *

76. Ένας είπε ότι ζούμε για να τρώμε. Άλλος είπε ότι τρώμε για να ζούμε. Ας πει και κάποιος ότι τρώμε, επειδή ζούμε. Το φαγητό είναι υλικό αγαθό του Θεού για τους ζωντανούς, και δεν είναι ανάγκη να δίνει

κανείς εξηγήσεις γιατί τρώει. Πάντως το φαγητό είναι μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για να ευχαριστεί ο άνθρωπος το Θεό που του το δίνει και να τον δοξάζει.

* * *

77. Ένας πιστός ενοχλήθηκε ένα βράδυ από συνεχή βήχα που δεν τον άφηνε να κλείσει μάτι. Μόλις να κοιμήθηκε για μία ώρα ο άνθρωπος. Στην κατάσταση αυτή βρισκόμενος, του έλεγε ο πονηρός, αφού ο Χριστός είναι παντοδύναμος, γιατί δε σου κόβει το βήχα μία κι' έξω; Αυτός, επειδή δεν ήθελε να πιάσει συζήτηση με τον πονηρό, όπως έπιασε η Εύα και την πάτησε, δεν του έδινε σημασία, και περιορίστηκε με χιούμορ στη δική του φιλοσοφία. Έτσι έλεγε μέσα του, ο Χριστός ξέρει, γιατί δεν μου κόβει το βήχα μία κι' έξω, όπως επίσης ξέρει και πότε θα κοπεί. Το θέμα είναι να κοπεί ο βήχας του πονηρού που τώρα πήρε φόρα, φόρα κατηφόρα κι' ο Θεός ο Ίδιος δεν τον σταματά. Έπιασε τον πάτο, δεν έχει παρακάτω, ας τον να φωνάζει και να αλυχτά. Τελικά ο βήχας πέρασε σιγά σιγά και όχι θαυματουργικά, Συμπλήρωση στο τέλος του βήχα: ...γιατί δεν πρέπει να πειράζει κανείς το Θεό ζητώντας θαύματα εκεί που δε χρειάζονται.

* * *

78. Είναι σωστό να λέει μία γυναίκα, γιατί ο Θεός δε με έκανε όμορφη; Όχι, γιατί κάθε σκέψη εναντίον του Θεού είναι εκ του πονηρού. Αν τώρα που δεν είναι όμορφη, όπως τουλάχιστο νομίζει, λέει τέτοια λόγια, τι θα έλεγε άραγε, εάν ήταν όμορφη; Ίσως τότε, όχι μόνο δε θα ευχαριστούσε το Θεό έστω και μια μέρα, αλλά, και πάλι ίσως, θα της έπαιρναν και τα μυαλά της αέρα.

* * *

79. Αν κάποιος έχει σοφία, δέχεται τις υποδείξεις, τις διορθώσεις, ακόμη και τους ελέγχους από εκείνους που τον αγαπούν. Αυτό βγαίνει από τα εξής λόγια της Αγίας Γραφής και όχι μόνο: α) «μη έλεγχε κακούς, ίνα μη μισησώσι σε· έλεγχε σοφόν, και αγαπήσει σε» (Παρ. θ',8). β) «ουκ αγαπήσει απαίδευτος τους ελέγχοντας αυτόν, μετά δε σοφών ουχ ομιλήσει» (Παρ. ιε',12).

* * *

80. Το σώμα έχει ανάγκη από υγεία, ο νους από σοφία, το πνεύμα από πολλούς βαθμούς θερμοκρασία, και η συνείδηση από απαλλαγή από την αμαρτία. Όλα αυτά τα προσφέρει δωρεάν ο Χριστός με τον τρόπο που Εκείνος θέλει, «ώστε ούτε ο φυτεύων εστί τι ούτε ο ποτίζων, αλλ' ο αυξάνων Θεός» (Α' Κορ. γ',7).

* * *

81. Ο μόνος αγαθός είναι ο Θεός. Το είπε ο Κύριος Ιησούς Χριστός, «ουδείς αγαθός ει μη εις ο Θεός» (Ματ. ιθ',17). Αυτό αρέσει σε όλους τους ανθρώπους, εκτός από το διάβολο ο οποίος ευτυχώς δεν είναι άνθρωπος αλλά πονηρό πνεύμα.

* * *

82. Επειδή ο διάβολος δεν έχει τίποτα δικό του το ωραίο να προσφέρει στον άνθρωπο, τον παρακινεί να λατρεύσει τα ωραία κτίσματα του Θεού, και όχι τον Ίδιο το Θεό. Ευτυχώς όμως που, «Ουκ ελάτρευσαν, τη κτίσει οι θεόφρονες παρά τον Κτίσαντα».

* * *

83. Αν αυτό έχει συμβεί, είναι για γέλια και για κλάματα: Δύο γειτόνισσες που είχαν μαλώσει, μια Κυριακή πρωί - πρωί παρά λίγο να αρπαχτούν και πάλι. Αλλά η μία συγκρατήθηκε και είπε στην άλλη. Κάτσε να πάω πρώτα να κοινωνήσω, και θα δεις τι θα γίνει, όταν γυρίσω. Τι να πει κανείς; Και μη χειρότερα.

* * *

84. Ο Κύριος είπε στους Αποστόλους: «Λάβετε Πνεύμα άγιον· αν τινων αφήτε τας αμαρτίας, αφήνται αυτοίς, αν τινων κρατήτε, κεκράτηνται» (Ιω. κ',22-23). Τους έδωσε έτσι την εξουσία να συγχωρούν επί της γης όλες τις αμαρτίες. Αυτή η εξουσία

συνδέεται άμεσα με τη φράση, «Λάβετε Πνεύμα άγιον·», και μεταβιβάζεται δια της χειροτονίας από γενεά σε γενεά, και έτσι έφτασε και στους σημερινούς πνευματικούς. Αν λοιπόν κάποιος σου πει ότι τις αμαρτίες σου δεν είναι ανάγκη να σου τις συγχωρήσει ο πνευματικός, αυτός σε σπρώχνει στο σκοτάδι, έστω κι' αν φαίνεται σαν «άγγελος φωτός» (Β' Κορ. ια',14).

* * *

85.Ανάμεσα στον Ισραηλιτικό λαό υπήρξε και μία κατηγορία ανθρώπων, οι γνωστοί μας από την Αγία Γραφή Φαρισαίοι οι οποίοι ήταν κατά κανόνα υποκριτές. Αυτούς τους ξεσκέπασε ο Χριστός ενώπιον του λαού και τους απεκάλεσε υποκριτές. Οι Φαρισαίοι υπερηφανεύονταν ότι ήταν τάχα εκλεκτοί του Θεού και αποτελούσαν την αριστοκρατία της εποχής τους. Όλα όμως αυτά ήταν εξωτερικοί τύποι και προσχήματα ενώ για την εσωτερική και βαθύτερη ουσία των πραγμάτων αδιαφορούσαν. Οι Φαρισαίοι νήστευαν, προσεύχονταν μπροστά στους ανθρώπους και διαλαλούσαν τη φιλανθρωπία τους για να αποσπάσουν τον έπαινο των ανθρώπων, αλλά κατά βάθος ήταν κλέπτες και άρπαγες και εκμεταλλευτές των αδυνάτων. Καθάριζαν, δηλαδή το έξωθεν του ποτηριού ενώ το έσωθεν το άφηγαν ακάθαρτο. Ο

Χριστός τους χαρακτήρισε ως ασβεστωμένους τάφους, οι οποίοι έξωθεν μεν φαίνονταν καθαροί έσωθεν όμως ήταν γεμάτοι από δυσωδία. Ενώ προσπαθούσαν να αφαιρέσουν το άχυρο από το μάτι των άλλων, δεν έβλεπαν το δοκάρι στο μάτι το δικό τους. Οι Φαρισαίοι οργίζονταν εναντίον του Χριστού, γιατί τους ξεσκέπαζε μπροστά στο λαό και γι' αυτό αποφάσισαν να τον εξοντώσουν για να απαλλαγούν απ' Αυτόν. Προκειμένου μάλιστα να φθάσουν στον Θεοστόχο σκοπό τους δεν δίστασαν να κάνουν τα πάντα. Οι Φαρισαίοι περιφρονούσαν τους αμαρτωλούς και θεωρούσαν τους εαυτούς τους δίκαιους.

* * *

86. Ο Χριστός ήρθε στη γη για να σταυρωθεί; Το σωστό είναι ότι ο Χριστός ήρθε στη γη, όχι για να σταυρωθεί, αλλά, αν και γνώριζε ότι θα σταυρωθεί. Αν υποτεθεί δηλαδή ότι οι άνθρωποι δεν τον σταύρωναν, δε θα πήγαινε να σταυρωθεί από μόνος Του. Ο Σταυρικός θάνατος του Κυρίου ονομάζεται εκούσιος, όχι ότι τον επεδίωξε ο Ίδιος, αλλά, επειδή τον δέχτηκε για τη σωτηρία των ανθρώπων, σύμφωνα με το θέλημα του Πατέρα Του.

* * *

87. Είναι δυνατό οι άνθρωποι να είναι λίγο ή πολύ αμαρτωλοί, αλλά λίγο ή πολύ αναμάρτητοι δεν είναι

δυνατό να είναι, γιατί και ο λίγο αμαρτωλός δεν είναι αναμάρτητος. Ουδείς λοιπόν αναμάρτητος. Μόνο ο Χριστός είναι αναμάρτητος, και άρα ο μόνος αναμάρτητος. Ακριβολογούν λοιπόν οι πιστοί, όταν λένε «...προσκυνήσωμεν Άγιον, Κύριον, Ιησούν, τον μόνον αναμάρτητον».

* * *

88. Κάποιοι έχουν πει τις αμαρτίες τους ακόμη και δημόσια στην τηλεόραση όπου δεν είναι δυνατό να λάβουν συγχώρηση. Αντίθετα άλλοι δεν τις λένε στον πνευματικό ο οποίος έχει εξουσία από τον Ίδιο το Χριστό να δίνει άφεση αμαρτιών. Τι κρίμα! Να γνώριζαν πόσο αδικούν τον εαυτό τους, σε πόσο μεγάλο κίνδυνο τον βάζουν, και από ποια ανακούφιση στερούν τη συνείδησή τους!

* * *

89. Το πιο επικίνδυνο ψέμα με το οποίο ο διάβολος εξαπατά τους αφελείς είναι αυτό που τους λέει ότι δεν υπάρχει διάβολος. Έτσι, τα δικά του πονηρά νοήματα τα θεωρούν δικές τους εξυπνάδες.

* * *

90. Η έλλειψη τροφής, όπως είναι γνωστό, λέγεται λιμός. Η έλλειψη του λόγου του Θεού, όπως ίσως δεν είναι γνωστό, είναι και αυτή λιμός. Το λέει ο Ίδιος ο Θεός, «ιδού ημέραι έρχονται, λέγει Κύριος,

και εξαποστελώ λιμόν επί την γην, ου λιμόν άρτων ουδέ δίψαν ύδατος, αλλά λιμόν του ακούσαι τον λόγον Κυρίου» (Αμ. η´, 11). Τώρα όμως που ο λόγος του Θεού προσφέρεται πλουσιοπάροχα, δεν είναι παράλογο να τον αποστρέφεται κανείς, και να λιμοκτονεί εκουσίως;

* * *

91. Όπως κάποιιοι θεωρούν κάποιον χουντικό, αν αυτός μιλήσει για την αξία της πατρίδας, της θρησκείας και της οικογένειας, έτσι και κάποιιοι άλλοι, ας μη τους χαρακτηρίσουμε, θεωρούν κάποιον προτεστάντη, αν αυτός μιλήσει για την αξία των λόγων του Χριστού, και της χάρης του Αγίου Πνεύματος. Και μη χειρότερα.

* * *

92. Όποιος στηρίζεται στον εαυτό του και όχι στο Θεό, μοιάζει με εκείνον που στηρίζεται με τα δυο του χέρια και με το πιγούνι του, στο σάπιο το μπαστούνι του.

* * *

93. Όσοι αιώνια ζωή επιθυμούν να έχουν, όταν μιλάει ο Χριστός πρέπει να τον προσέχουν. Όποιος στα λόγια του Χριστού δε δίνει σημασία, όποιον κι' αν έχει δάσκαλο είναι χωρίς αξία. Αυτός είναι Καθηγητής. Αυτός ο Δάσκαλός τους. Αυτός είναι ο Κύριος. Αυτός είναι Θεός τους.

* * *

94. Ο Απόστολός Παύλος έχει πει, «τοις πάσι γέγονα τα πάντα, ίνα πάντως τινάς σώσω» (Α΄ Κορ. θ΄,2). Εδώ είναι προφανές ότι ο Παύλος, λέγοντας «τινάς σώσω», δεν παρουσιάζεται ως σωτήρας ο ίδιος, αλλά εννοεί ότι θα τους σώσει με το να τους δείξει το Σωτήρα. Έτσι θα μπορούσαν κάποιοι καλοπροαίρετοι πιστοί να του πουν π. χ. «Απόστολε Παύλε, σώσον ημάς», αφού θα εννοούσαν με αυτό, δείξε μας το Σωτήρα. Αυτό ασφαλώς εννοούν και όσοι ζητούν από άλλους ή από Αγίους κάτι που μόνο ο Θεός μπορεί να το κάνει. Εάν όμως νόμιζαν ότι ο ίδιος ο Παύλος είναι θεός και σωτήρας τους, τότε ο Παύλος θα έσχιζε τα ρούχα του, πράγμα που το έχει κάνει (Πρ. ιδ΄, 8-18).

* * *

95. Ο Κύριος είπε, «μάθετε απ' εμού, ότι πρᾶος εἰμι και ταπεινός τη καρδία, και ευρήσετε ανάπαυσιν ταις ψυχαίς υμών» (Ματ. ια΄,29). Όταν αυτά λέει ο Χριστός για τον Εαυτό Του, δεν είναι σωστό ένας πιστός να μη θέλει και να μη προσπαθεί να ταπεινωθεί και αυτός για να συναντήσει το Χριστό. Αν όμως νομίζει ότι δε μπορεί ενώ κατά βάθος το θέλει, ας ζητήσει να τον ταπεινώσει ο Θεός ο Οποίος μπορεί, σύμφωνα με τα λόγια του Αποστόλου Παύλου, «μετά φόβου και τρόμου την εαυτών σωτηρίαν κατεργάζεσθε· ο

Θεός γαρ εστιν ο ενεργών εν υμίν και το θέλειν και το ενεργείν υπέρ της ευδοκίας» (Φιλ. β΄, 13-14). Τότε θα λέει και αυτός μαζί με τον Ψαλμοδό, «ευφρανθείημεν ανθ' ων ημερών εταπείνωσας ημάς» (Ψ. 89, 14-15).

* * *

96. Αν ένας, λίγο ή πολύ, φθονεί, ζηλεύει και αντιπαθεί κάποιον, καλό είναι να λέει γι' αυτόν σε άλλους καλά λόγια, για να πολεμήσει αυτό το πάθος το σατανικό που έχει. Αν όμως δεν το κάνει αυτό, αλλά αντιθέτως τον μειώνει στους άλλους με διάφορες αστειότητες εις βάρος του, τότε δείχνει ότι του αρέσει το παραπάνω σατανικό πάθος και δε θέλει να απαλλαγεί από αυτό. Αν μάλιστα αισθάνεται και μειονεκτικά απέναντί του, τότε, «όσα δε φτάνει η αλεπού τα λέει κρεμαστάρια».

* * *

97. Η ειρήνη, όπως είναι γνωστό, είναι δώρο του Θεού. Στην Παλαιά Διαθήκη ο Χριστός προφητεύεται ως Άρχων ειρήνης και στην Καινή εμφανίζεται ως χορηγός αυτής. Ο Ίδιος είπε.: «Ειρήνην αφήμι υμίν, ειρήνην την εμήν δίδωμι υμίν». Μακαρίζει δε αυτούς που αγωνίζονται για την ειρήνη με το γνωστό μακαρισμό «μακάριοι οι ειρηνοποιοί, ότι αυτοί υιοί Θεού κληθήσονται». Ο δε Παύλος συνιστά προς τους χριστιανούς να επιδιώκουν την ειρήνη με τα

λόγια, «Ειρήνην διώκετε μετά πάντων». Αλλά και η Εκκλησία στη λατρεία της χρησιμοποιεί ποικιλοτρόπως την λέξη ειρήνη.

Η εικόνα της εσωτερικής ζωής των ατόμων συγγενεύει κατά πολύ προς την εικόνα της θάλασσας η οποία συχνά μεν είναι ήμερη, αλλά πολλές φορές οργίζεται με το να ορθώνει απειλητικά τα κύματα της. Έτσι και η ανθρώπινη ψυχή, άλλοτε μεν γαληνεύει και ηρεμεί, άλλοτε δε ξεσπά μέσα της λαίλαπα που απειλεί να πνίξει, τον άνθρωπο. Η κυριότερη αιτία αυτής της εσωτερικής αναταραχής είναι η αμαρτία η οποία μοιάζει με ογκόλιθο που ρίπτεται μέσα στην ήρεμη δεξαμενή της ψυχής και έτσι επέρχεται η ταραχή. Η ψυχοσωματική οντότητα του ανθρώπου δοκιμάζει τότε μεγάλη δυσφορία, στενοχώρια, νευρική υπερένταση και ενοχές. Όταν ο Χριστός απέστειλε τους μαθητές Του στο έργο Του, τους είπε να λένε κατά την είσοδο στις οικίες, «ειρήνη τω οίκω τούτω» και, εάν ο οίκος θα είναι άξιος, η ειρήνη θα παραμείνει εκεί, διαφορετικά θα επιστρέψει σε σας.

* * *

98. Ο Μένανδρος είπε, «ως χαρίεν εστ' άνθρωπος, όταν άνθρωπος η». Πράγματι, το ωραιότερο πλάσμα του κόσμου είναι ο άνθρωπος, δηλαδή αυτό το πλάσμα του Θεού που αποτελείται από ψυχή και σώμα.

Αυτά τα δυο συστατικά του είναι ενωμένα, και τίποτα δε γίνεται μόνο από το ένα. Ό,τι κι' αν κάνει η ψυχή το σώμα συμμετέχει, χαρά ή λύπη γεύεται, ό,τι αυτή κι' αν έχει. Αυτά τα δυο προσέλαβε και ο Χριστός μια μέρα, και τα ανέβασε ψηλά, στο θρόνο του Πατέρα. Δεν πρέπει το λοιπόν κανείς αυτά να τα χωρίζει, γιατί ανήκουν στο Χριστό κι' αυτός δεν τα ορίζει.

* * *

99. Υπάρχει τρόπος και δυνατότητα να ζει κάποιος σαν να μη πρόκειται να πεθάνει ποτέ; Αυτό μπορεί να συμβαίνει μόνο, εάν αυτός που έχει αυτή την επιθυμία, έχει μέσα του μονίμως τη ζωή, γιατί μπροστά στη ζωή ο θάνατος δεν έχει νόημα αφού δε μπορεί να συνυπάρχει μ' αυτή. Εδώ μπορεί να ρωτήσει κανείς, υπάρχει αυτή η ζωή και πού μπορεί να τη βρει; Η απάντηση είναι απλή. Υπάρχει και την προσφέρει δωρεάν και απλόχερα ο Χριστός, όπως διαβεβαιώνει ο Ίδιος με τα εξής λόγια, «εγώ ήλθον ίνα ζωήν έχωσι και περισσόν έχωσιν» (Ιω. ι', 10). Επίσης ο Ίδιος είπε στη Μάρθα, «εγώ ειμι η ανάστασις και η ζωή. ο πιστεύων εις εμέ, καν αποθάνη, ζήσεται· και πας ο ζων και πιστεύων εις εμέ ου μη αποθάνη εις τον αιώνα. πιστεύεις τούτο;» (Ιω. ια' 25-26). Εννοείται ότι είναι ανάγκη να πιστεύει ο άνθρωπος στα λόγια αυτά του Κυρίου και να μη στηρίζεται στις λανθασμένες πλη-

ροφορίες που παίρνει από τις αισθήσεις του και από ανθρώπινες διδασκαλίες. Αυτή την πίστη τη ζητάει ο Χριστός, όπως φαίνεται και από το ερώτημα που έκανε παραπάνω στη Μάρθα, «πιστεύεις τούτο»; Βεβαίως εκείνη τη στιγμή η Μάρθα δεν απάντησε στο ερώτημα αυτό ευθέως λέγοντας π.χ. πιστεύω Κύριε, ότι Εσύ είσαι η Ζωή και το Φως, αλλά του είπε, «ναι, Κύριε, εγώ πεπίστευκα ότι συ ει ο Χριστός ο υιός του Θεού ο εις τον κόσμον ερχόμενος» (Ιω. ια. 27). Πάλι καλά. Μετά την Πεντηκοστή όμως ασφαλώς η πίστη της Μάρθας θα αυξήθηκε κατά πολύ ώστε πλέον να ομολογεί ότι ο Χριστός είναι η Ανάσταση και η Ζωή.

* * *

100. Σύμφωνα με το λεγόμενο, τα ράσα δεν κάνουν τον παπά, τηρουμένων των αναλογιών, μπορεί να πει κανείς ότι ούτε τα ρούχα, τα στολίδια και τα άλλα μπιχλιμπίδια κάνουν τον άνθρωπο. Τον άνθρωπο παπά τον κάνει η ιεροσύνη και τον άνθρωπο, άνθρωπο τον κάνει ο Χριστός που είναι ο δεύτερος Αδάμ, ο καινούριος άνθρωπος, ο Υιός του Θεού, ο Υιός του ανθρώπου. Επειδή όμως και ο παπάς είναι άνθρωπος, έχει ανάγκη και αυτός καινούριο άνθρωπο να τον κάνει ο Χριστός. Έτσι και τα ράσα, που δεν κάνουν τον παπά, θα έχουν σίγουρα και αυτά μία αόρατη ομορφιά, όσο και να είναι απλά.

* * *

101. Όποιος ζητάει από το Χριστό να τον σώσει αλλά αμφιβάλει γι' αυτό, μοιάζει με τον ναυαγό εκείνον που ζητάει βοήθεια από τον διασώστη του, αλλά δεν τον εμπιστεύεται και τόσο. Έτσι ο πρώτος θα φωνάζει μέχρι να πιστέψει ότι ο Χριστός μπορεί να τον σώσει, και ο δεύτερος θα ζητάει βοήθεια μέχρι να καταλάβει ότι δε βρίσκεται πλέον στη θάλασσα, αλλά πατάει σε σταθερό έδαφος στο οποίο τον μετέφερε ο διασώστης του. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η ολιγοπιστία προσβάλλει το Θεό, και η καχυποψία προς τον ευεργέτη είναι αχαριστία.

* * *

102. Δύο είδη ανθρώπων υπάρχουν, δηλαδή όσοι και οι Αδάμ που είναι δύο, ο πρώτος και ο δεύτερος, «ούτω και γέγραπται· εγένετο ο πρώτος άνθρωπος Αδάμ εις ψυχήν ζώσαν· ο έσχατος Αδάμ εις πνεύμα ζωοποιούν» (Α΄ Κορ. ιε΄,45), «ο πρώτος άνθρωπος εκ γης χοϊκός, ο δεύτερος άνθρωπος ο Κύριος εξ ουρανού», (Α΄ Κορ. ιε΄,47). Δεν υπάρχει άλλο είδος ανθρώπου. Οι άγγελοι και οι δαίμονες δεν είναι άνθρωποι ούτε ένας άνθρωπος μπορεί να γίνει άγγελος ή δαίμονας. Όταν λέγεται κάτι τέτοιο, δεν είναι οντολογικό αλλά σχηματικό.

* * *

103. Γιατί συνήθως γίνεται λόγος για τη σωτηρία της ψυχής ενώ ο Χριστός είναι Σωτήρας ολόκληρου του ανθρώπου; Λέγεται αυτό, γιατί η σωτηρία της ψυχής συνεπάγεται την ένδοξη ανάσταση και του σώματος ενώ, αν γίνει λόγος για τη σωτηρία του σώματος, θα νομίσει κανείς ότι πρόκειται για την προφύλαξη του ανθρώπου μόνο απόεπίγειους σωματικούς κινδύνους. Πάντως αυτό δεν είναι και κανόνας, γιατί υπάρχουν τόσες και τόσες αναφορές στη σωτηρία ολόκληρου του ανθρώπου και όχι μόνο της ψυχής.

* * *

104. Όποιος με το δικό του πρόσωπο και την προσωπικότητά του ή με άλλα πρόσωπα, κατά τη γνώμη του σπουδαία, κρύβει από τους ανθρώπους το Πρόσωπο του Χριστού, αυτός είναι σαν να μη γνωρίζει ότι «ο κυρός τήκεται από προσώπου πυρός».

* * *

105. Ο Θεός έδωσε στον άνθρωπο τις αισθήσεις για να απολαμβάνει με αυτές τα αγαθά Του, και έτσι να τον ευχαριστεί και δοξάζει. Όμως ο άνθρωπος, επειδή πλανήθηκε και πλανάται από το πνεύμα της πλάνης, ούτε τα αγαθά του Θεού απολαμβάνει όπως πρέπει ούτε το Θεό ευχαριστεί και δοξάζει. Έτσι, πολλές φορές, με τις αισθήσεις του γεύεται τον πόνο και τη θλίψη, μήπως συνέλθει κάποτε για να μετα-

νοήσει. Αυτό προσμένει ο Θεός να κάνει ο καθένας, γιατί δε θέλει να χαθεί άνθρωπος ούτε ένας. «Δόξα τη μακροθυμία σου Κύριε, δόξα σου».

* * *

106. Κάποιοι λένε, ξύπνα. Και τι έγινε, αν κάποιος ξυπνήσει; Το ζήτημα είναι όχι απλώς να ξυπνήσει, αλλά να ξυπνήσει και, όπως λέει ο λαός, να δει στον ήλιο μοίρα. Αν πρόκειται να ξυπνήσει μέσα στο σκοτάδι, μπορεί να πει, καλλίτερα να κοιμηθώ ακόμα αυτό το βράδυ. Το ζήτημα είναι να του πει κάποιος, ξύπνα, και θα δεις κάτι που πάρα πολύ το επιθυμείς, δηλαδή το φως της αιώνιας ζωής. Πιο συγκεκριμένα και ξεκάθαρα, καλλίτερα είναι να ακούσει ο ίδιος τη φωνή που λέει, «έγειρε ο καθεύδων και ανάστα εκ των νεκρών, και επιφάυσει σοι ο Χριστός» (Εφ. ε',14). Τότε αυτός χαρούμενος θα πει, κοιμόμουν μ' ένα όνειρο, ξυπνώ με μια ελπίδα, τώρα που μου 'στειλε ο Χριστός μία ηλιαχτίδα.

* * *

107. Όταν ένα πλοίο έχει αγκυροβολήσει στο λιμάνι, που είναι γι' αυτό το ασφαλέστερο μέρος, όσο και αν κουνηθεί εκεί από τον άνεμο και τα ελαφρά κύματα, είναι παράλογο να βγει στο φουρτουνιασμένο πέλαγος για να μη ενοχλείται. Τηρουμένων των αναλογιών, το ίδιο συμβαίνει και με όποιον έχει παραθέσει

τον εαυτό του στο Χριστό σύμφωνα με το, «Εαυτούς και αλλήλους και πάσαν την ζωήν ημών Χριστώ τω Θεώ παραθήμεθα». Είναι, δηλαδή παράλογο, όταν ενοχληθεί από κάποιον πειρασμό, να ζητήσει σωτηρία μακριά από το Χριστό.

* * *

108. Όπως είναι γνωστό, η Θεοτόκος είπε, «από του νυν μακαριούσί με πάσαι αι γενεαί» (Λουκ. α', 48). Επίσης, όπως είναι πολύ γνωστό, μία γυναίκα από τον όχλο, με δυνατή φωνή, μακάρισε τη Μητέρα του Κυρίου με τα εξής λόγια που του είπε, «μακαρία η κοιλία η βαστάσασά σε και μαστοί ους εθήλασας» (Λουκ. ια', 27). Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα λόγια αυτά είναι πολύ καλά και υπέροχα, όμως υπάρχει και το όμως, δηλαδή το «μενούγγε» που είπε ο Ίδιος ο Χριστός για το ποιοι είναι μακάριοι. Είπε, «μενούγγε μακάριοι οι ακούντες τον λόγον του Θεού και φυλάσσοντες αυτόν» (Λουκ. ια', 28). Είναι κανείς που αμφιβάλλει για το ότι αυτό που είπε ο Χριστός είναι μοναδικό; Μόνο Αυτός μπορούσε να το πει και να το αποκαλύψει;

* * *

109. Το να κρέμεται ένα βαρύ όχημα από μία τρίχα είναι παντελώς αδύνατο. Όμως το να κρέμεται η ζωή του ανθρώπου από μία τρίχα είναι δυνατό, γιατί η

τρίχα δε θα κοπεί παρά μόνο, όταν θελήσει ο Θεός. Άρα η ζωή του ανθρώπου είτε από τρίχα κρέμεται είτε από παλαμάρι, αν δε θελήσει ο Θεός, κανένας δε θα πάρει.

* * *

110. Αν ένας που τρώει πει, δε χόρτασα, είναι κακό να χορτάσει; Όχι, γιατί η Γραφή λέει, «φάγονται πένητες και εμπλησθήσονται, και αινέσουσι Κύριον οι εκζητούντες αυτόν· ζήσονται αι καρδίαι αυτών εις αιώνα αιώνος» (Ψ. 21,27). Εκτός βέβαια, αν είναι αχόρταγος.

* * *

111. Ο Αδάμ δεν αρκέστηκε σ' αυτό που τον έκανε ο Θεός, αλλά έγινε τάχα κάτι και αυτός. Αυτό φαίνεται από το «και είπεν ο Θεός ιδού Αδάμ γέγονεν ως εις εξ ημών» (Γεν. γ', 22). Έτσι, ενώ ο Θεός έκανε τον άνθρωπο αυτό που είναι, ο άνθρωπος έγινε αυτό που δεν είναι. Πώς λοιπόν τώρα θα βρει το «είναι» και θα απαλλαγεί από το «μη είναι»; Μία η λύση είναι. Να απαρνηθεί εαυτόν και να δεχθεί τον Χριστόν. Ποιος όμως απαρνείται τον εαυτούλη του, αφού «οι πάντες γαρ τα εαυτών ζητούσιν, ου τα Χριστού Ιησού» (Φιλ. β' π, 21);

* * *

112. Το εξωτερικό σχήμα του ανθρώπου και το πρόσωπο αυτού, όποια και να είναι αυτά, και όπως να τα προβάλλει κανείς, τα βλέπουν και τα υπολογίζουν μόνο οι άνθρωποι, γιατί «πρόσωπον Θεός ανθρώπου ου λαμβάνει.» (Γαλ. β', 6). Έτσι, «πάση φυλακή τηρει την καρδίαν» (Παρ. δ', 23).

* * *

113. Το ό,τι κάνει κανείς παίρνει ή χάνει αξία από το γιατί το κάνει. «Είτε ουν εσθίετε είτε πίνετε είτε τι ποιείτε, πάντα εις δόξαν Θεού ποιείτε» (Α' Κορ. ι', 31). Με άλλα λόγια, κάνε το καλό για τη δόξα του Θεού, και είσαι μέσα.

* * *

114. Όπως είναι γνωστό, η όποια γνώση και σοφία στον άνθρωπο βρίσκεται στο νου του και ο νους στην κεφαλή του με αποτέλεσμα τα μέλη του σώματος να κινούνται κατά το πώς σκέπτεται ο καθένας. Το ίδιο πρέπει να συμβαίνει και με τα μέλη της Εκκλησίας κεφαλή της Οποίας είναι ο Χριστός μέσα στον Οποίον «κατοικεί παν το πλήρωμα της θεότητας σωματικώς» (Κολ. β', 9). Ο νους του Χριστού έχει όλη τη σοφία, γιατί Αυτός είναι, «Θεού δύναμις και Θεού σοφία» (Α' Κο. α', 24). Έτσι και ο Απόστολος Παύλος, ως μέλος και αυτός της Εκκλησίας, γράφει, «ημείς δε νουν Χριστού έχομεν» (Α' Κο. β', 16). Ας νιώθει

λοιπόν ο κάθε πιστός ως κεφαλή του το Χριστό για να κινείται με σοφία επί της γης και να πολιτεύεται εν ουρανοίς.

* * *

115. Αν κάποιος που έχει ένα οποιοδήποτε διακόνημα στην Εκκλησία, σημαντικό ή ασήμαντο στα μάτια των ανθρώπων, το θεωρεί αξίωμα που τον ξεχωρίζει από τους άλλους, πλανάται, γιατί με τον τρόπο αυτό διαφοροποιείται από τον Κύριό του ο Οποίος, «ουκ ήλθε διακονηθήναι, αλλά διακονήσαι και δούναί την ψυχήν αυτού λύτρον αντί πολλών» (Ματ. κ',28). Ας προσέχει λοιπόν ο οποιοσδήποτε, χωρίς καμία εξαίρεση, από τον επίτροπο μέχρι και τον Επίσκοπο, «ίνα μη τυφωθείς εις κρίμα εμπέση του διαβόλου» (Α' Τιμ.γ',6).

* * *

116. Αναμφίβολα καλή είναι η αυτομεμψία, αλλά ο μεμφόμενος τον εαυτό του, καλό είναι να έχει υπ' όψη του, εκτός των άλλων, και τα εξής: Κανείς δε μπορεί να βλέπει τον Κύριο κατάματα. Αλλά ο Ίδιος είπε, «μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται» (Ματ. ε', 8). Πώς όμως θα καθαρισθεί η καρδιά, αν δεν την στρέφει κανείς προς το Χριστό, κι' ας έχει το δοκάρι, αφού μόνο ο Κύριος μπορεί να του το πάρει; Ο Ψαλμωδός λέει, «ιδού ως

οφθαλμοί δούλων εις χείρας των κυρίων αυτών, ως οφθαλμοί παιδίσκης εις χείρας της κυρίας αυτής, ούτως οι οφθαλμοί ημών προς Κύριον τον Θεόν ημών, έως ου οικτειρήσαι ημάς» (Ψ.122,2).

* * *

117. Το ότι οι αρχιερείς των Ιουδαίων από φθόνο παρέδωσαν το Χριστό για να σταυρωθεί, το κατάλαβε ακόμη και ο ίδιος ο Πιλάτος, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην Κ. Διαθήκη, «Ήδει δε ότι δια φθόνον παρέδωκαν αυτόν» (Ματθ. κζ',18). Γιατί όμως τον φθονούσαν; Επειδή ήταν καλλίτερος από αυτούς. Δε μπορούσαν να ανεχθούν την υπεροχή Του. Προσοχή λοιπόν να μη πειράζεται κανείς από το φθόνο, όταν διαπιστώνει ότι κάποιος έχει περισσότερα χαρίσματα από αυτόν, για να μείνουμε στον εκκλησιαστικό χώρο. Τα χαρίσματα τα δίνει ο Θεός και δεν πέφτει σε κανέναν ο λόγος να σχολιάζει τις ενέργειες Του. Ο φθόνος όμως προέρχεται από το σατανά.

* * *

118. Ακόμα και να κάθεται ένας σε ένα βράχο, μπορεί να γίνει ένας σεισμός και να βρεθεί από κάτω. Στα λόγια όμως του Θεού πιστός, αν ένας μείνει, δεν πρόκειται να σαλευτεί, όποιος σεισμός κι' αν γίνει.

* * *

119. Οι πιστοί λατρεύουν και προσκυνούν το Θεό με πολλούς τρόπους, σε διάφορους χρόνους και τόπους, και πολύ καλά κάνουν. Δεν κάνουν όμως καθόλου καλά, αν δε γνωρίζουν ότι ο Θεός ζητάει να είναι αληθινοί αυτοί που τον προσκυνούν. Αυτό το είπε ο ίδιος ο Κύριος με τα Εξής λόγια «23 αλλ' έρχεται ώρα, και νυν εστιν, ότε οι αληθινοί προσκυνηταί προσκυνήσουσι τω πατρί εν πνεύματι και αληθεία· και γαρ ο πατήρ τοιούτους ζητεί τους προσκυνούντας αυτόν» (Ιω. δ',23).

* * *

120. Η Αποκάλυψη του Ιωάννη αναφέρει ότι, «και η ουρά αυτού σύρει το τρίτον των αστέρων του ουρανού» (Αποκ. 12,4). Αν κανείς αυτό το ερμηνεύσει ότι το ένα τρίτο των αγγέλων επαναστάτησαν εναντίον του Θεού και έγιναν δαίμονες, συμπεραίνει ότι οι άγγελοι είναι περισσότεροι από τους δαίμονες κατά δύο τρίτα.

* * *

121. Όπως ο Μέγας Βασίλειος έχει παραποιηθεί και παρουσιάζεται ως γέρος που φέρνει δώρα στα παιδιά, έτσι και ο Αρχάγγελος Μιχαήλ έχει παραποιηθεί και παρουσιάζεται ως ο χάρος που παίρνει τις ψυχές των ανθρώπων. Αυτό είναι συνέπεια ιστορικής και θεολογικής άγνοιας η οποία άγνοια συντελεί στη δη-

μιουργία της λεγόμενης λαϊκής θρησκείας.

* * *

122. Πότε οι αμαρτωλοί, που πιστεύουν βέβαια στο Χριστό, μπορούν να λένε ότι έχουν σωθεί; Προφανώς, όταν παύσουν να είναι αμαρτωλοί, γιατί αυτό που τους χωρίζει από το Θεό είναι η αμαρτία. σωτηρία των αμαρτωλών δε σημαίνει να μπουν αυτοί στον παράδεισο όπως είναι, και να λένε και εκεί ότι είναι αμαρτωλοί. Εκεί για να μπουν πρέπει να φορέσουν πρώτα το ένδυμα του γάμου. Με άλλα λόγια πρέπει να έχουν ενδυθεί το Χριστό που είναι ο μόνος αναμάρτητος. Χωρίς ένδυμα γάμου δε μπορεί να σταθεί κανείς εκεί, γιατί ακόμα και αν μπει, θα ακούσει τη φωνή, «έταϊρε, πῶς εἰσηλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;» (Ματ. κβ', 12). Όποιος λοιπόν θέλει να σωθεί, ας δέχεται μέσα του το Χριστό με τη Θεία Κοινωνία, γιατί Αυτός είπε, «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον» (Ιω. στ', 54). Εδώ, πράγμα που τακτικά συμβαίνει, ας μη βιαστεί κάποιος να πει ότι χρειάζονται και άλλα πολλά να κάνει, και έτσι να αρχίσει να παραθέτει λόγους και κηρύγματα σχετικά με τη σωτηρία των αμαρτωλών. Εδώ πρόκειται για μία σύντομη απάντηση σε ένα συγκεκριμένο ερώτημα, και όχι για την ανάπτυξη κάποιου θεολογικού θέματος.

* * *

123. Ένα σούπερ πούμα, όταν απογειώνεται από τη βάση και υψώνεται στον ουρανό, αφού μετεωρίζεται πάνω από τους ναβαγούς, ανελκύει προς αυτό όσους μπορεί, και έτσι τους σώζει από βέβαιο θάνατο. Αυτό, το αναντίρρητα αξιοθαύμαστο και αξιέπαινο για τους διασώστες γεγονός, θυμίζει το άλλο, που είναι ένα και μοναδικό που συνέβη στον κόσμο. Ο Χριστός που υψώθηκε στο Σταυρό, ανέλκυσε προς Αυτόν, δηλαδή προς τη σωτηρία, όλους, σύμφωνα με τα λόγια Του, «κἀγώ εάν υψωθώ εκ της γης, πάντας ελκύσω προς εμαυτόν» (Ιω. ιβ',32).

* * *

124. Είναι σωστό να πει κάποιος ότι ο Ιερέας με το Μυστήριο της Θείας Κοινωνίας κατεβάζει το Θεό κάτω; Όχι ακριβώς και έτσι. Ο Ιερέας παρακαλεί και δέεται και ικετεύει το Θεό να κατεβεί, για να χρησιμοποιήσουμε το ρήμα κατεβαίνω που αναφέρθηκε παραπάνω. Αυτό λένε τα λόγια του, « και παρακαλούμεν σε και δεόμεθα, και ικετεύομεν. Κατάπεμψον το Πνεύμα σου το Άγιον εφ' ημάς, και επί τα προκείμενα δώρα ταύτα. Και ποιήσον τον μεν άρτον τούτον, τίμιον Σώμα του Χριστού σου. Αμήν. Το δε εν τω ποτηρίω τούτω, τίμιον Αίμα του Χριστού σου. Αμήν. Μεταβαλόν τω Πνεύματί σου τω Αγίω. Αμήν. Αμήν. Αμήν». Άρα το ακριβές και σωστό είναι ότι ο

Θεός δέχεται την επίκληση του Ιερέα και κατεβαίνει, και όχι ότι τον κατεβάζει ο Ιερέας. Και βέβαια θα πει κανείς ότι αυτό εννοείται και αυτό εννοεί αυτός που λέει ότι ο Ιερέας με το Μυστήριο της Θείας Κοινωνίας κατεβάζει το Θεό κάτω. Ναι, αλλά, γιατί να αφήνει κανείς κάτι πολύ σοβαρό, όπως είναι αυτό, ναάπτισμα εννοείται;

* * *

125. Οι πρωτόπλαστοι, μετά την αμαρτία τους, δεν ήταν όπως ήταν πριν απ' αυτή. Όσοι βαπτίζονται, μετά το βάπτισμά τους, δεν είναι όπως ήταν πριν απ' αυτό. Οι μεν πρωτόπλαστοι πέρασαν από τη ζωή στο θάνατο, οι δε βαπτισμένοι πέρασαν από το θάνατο στη ζωή.

* * *

126. Ο Απόστολος Παύλος λέει για τον προσωπικό του πνευματικό αγώνα, «ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων» (Α' Κορ. θ', 26). Με αφορμή αυτά τα λόγια μπορεί κανείς να πει ότι οι κακοί και πονηροί λογισμοί καθώς και τα πονηρά πνεύματα δεν φεύγουν από τον αγωνιζόμενο πιστό με το να χτυπάει αυτός τα χέρια του στον αέρα, αλλά με την ενεργό δύναμη του Αγίου Πνεύματος η οποία, «ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαιίας» (Πρ. β', 2), μπορεί να τα απομακρύνει από τους

πιστούς. Αυτό λέει και το γνωστό από τον Ακάθιστο Ύμνο, «...πνευμάτων άερίων τὰ πλήθη ήττηνται, Παρθένε, βροτων η σωτηρία». Αυτό λέει και το «... ελθέ και σκήνωσον εν ημίν...».

* * *

127. Όταν ο ήλιος ανατέλλει και φωτίζει τον κόσμο με το φως του, είναι παράλογο να το οικειοποιηθεί κανείς και να πει στον άλλον, πάρε και εσύ φως, αφού και ο άλλος ήδη φωτίζεται και αυτός από το ίδιο φως. Το ίδιο συμβαίνει και με τη Γέννηση του Χριστού η οποία, «ανέτειλε τω κόσμω το φως το της γνώσεως». Είναι, δηλαδή παράλογο να οικειοποιηθεί κανείς αυτό το φως «το της γνώσεως», και να πει στον άλλον, πάρε και εσύ αυτό το φως, αφού όλους τους φωτίζει ο Χριστός. Αυτό το λέει ο Ίδιος ο Θεός με τα εξής λόγια, «και ου μη διδάξουσιν έκαστος τον πολίτην αυτού και έκαστος τον αδελφόν αυτού, λέγων· γνώθι τον Κύριον· ότι πάντες ειδήσουσί με από μικρού αυτών έως μεγάλου αυτών.» (Εβρ. η',11). Όλα βεβαίως τα φώτα είναι καλά, αλλά «το φως το της γνώσεως» είναι ανάγκη να το δεχθούν όλοι για να νοιώσουν ελεύθεροι σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου, «Εάν υμείς μείνητε εν τω λόγω τω εμώ, αληθώς μαθηταί μου εστε, και γνώσεσθε την αλήθειαν και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς» (Ιω. η',31- 32). Εδώ ταιριαζουν τα λόγια του Κυρίου, ειδικά για όσους

λένε ότι βλέπουν διάφορα φώτα και είναι φωτισμένοι, και έτσι θέλουν να φωτίσουν τάχα και άλλους, «εις κρίμα εγώ εις τον κόσμον τούτον ήλθον, ίνα οι μη βλέποντες βλέπωσι και οι βλέποντες τυφλοί γένωνται» (Ιω. θ΄,39).

* * *

128. Η έξοδος των πρωτοπλάστων είναι τιμωρία του Θεού;

α) Η έξοδος των πρωτοπλάστων από τον παράδεισο ήταν αναγκαία και δείχνει την φιλανθρωπία του Θεού, όπως φαίνεται από τα λόγια Του για τον Αδάμ, «και νυν μη ποτε εκτείνη την χείρα αυτού και λάβη από του ξύλου της ζωής και φάγη και ζήσεται εις τον αιώνα» (Γεν. γ΄,22).

β) Ο Θεός όχι μόνο δεν φάνηκε τιμωρός για τους πρωτόπλαστους, αλλά ούτε τους εγκατέλειψε ποτέ, όπως φαίνεται από το σχέδιό Του για τη σωτηρία τους.

γ) Χαρακτηριστικό της αγάπης του Θεού προς τους πρωτόπλαστους και μετά την αμαρτία είναι το ότι, αφού τους ανήγγειλε τις συνέπειες αυτής, «εποίησε Κύριος ο Θεός τω Αδάμ και τη γυναικί αυτού χιτώνας δερματίνους και ενέδυσεν αυτούς» (Γεν. γ΄,21). Αν ο Θεός ήταν τιμωρός και ο θάνατος ήταν τιμωρία

του Θεού, θα καθόταν να τους φορέσει χιτώνας και στη συνέχεια σαν τιμωρός να τους επιβάλει θανατική καταδίκη; Όχι. Ο θάνατος για τους πρωτόπλαστους ήταν πλέον αναγκαίο κακό, γι' αυτό δεν έπρεπε να φάνε από το ξύλο της ζωής και να ζήσουν αιώνια αμαρτωλοί επί της γης. «ουδείς α γα θός ει μη εις ο Θεός» (Ματ. ιθ', 17).

* * *

129. «Προσδοκώ ανάστασιν νεκρών», ανθρώπων ή σωμάτων; Και τα δύο, όπως θα φανεί στη συνέχεια.

Α. Ανάσταση νεκρών ανθρώπων: Όπως είναι γνωστό, ο άνθρωπος μετά το θάνατο και μέχρι τη στιγμή της ανάστασης λέγεται νεκρός, γιατί με το θάνατο επήλθε ο χωρισμός της ψυχής από το σώμα σύμφωνα με το, «και επιστρέψη ο χους επί την γην, ως ην, και το πνεύμα επιστρέψη προς τον Θεόν, ος έδωκεν αυτό» (Εκκλ. ιβ', 7). Από τη στιγμή όμως της ανάστασης και μετά θα πρόκειται πάλι για κανονικό άνθρωπο, δηλαδή για πνεύμα και σώμα ενωμένα. Έτσι θα υπάρχει ανάσταση νεκρών ανθρώπων. Αυτό φαίνεται και από τα παρακάτω λόγια του Αποστόλου Παύλου, «ει γαρ νεκροί ουκ εγείρονται, ουδέ Χριστός εγήγερται» (Α' Κορ. ιε', 16). Λέει νεκροί, δηλαδή νεκροί άνθρωποι.

Β. Ανάσταση νεκρών σωμάτων: Επίσης, όπως είναι γνωστό, το σώμα μέχρι τη στιγμή της ανάστασης δεν είναι όπως ήταν πριν πεθάνει, αλλά είναι νεκρό, σύμφωνα με το, «και επιστρέψη ο χους επί την γην, ως ην». Από τη στιγμή όμως της ανάστασης και μετά δεν είναι δυνατό να γίνεται λόγος για νεκρό σώμα αφού θα έχει ζωοποιηθεί. Θα έχει αναστηθεί, και μάλιστα με την κατά λέξη ερμηνεία της λέξης ανάσταση, δηλαδή θα σηκωθεί όρθιο, όχι βέβαια όπως ήταν πριν το θάνατο. Έτσι θα υπάρχει ανάσταση νεκρών σωμάτων. Αυτό διαφαίνεται και από την παρακάτω προφητεία του Ιεζεκιήλ για την ανάσταση, «...τάδε λέγει Κύριος τοις οστέοις τούτοις· ιδού εγώ φέρω εφ' υμάς πνεύμα ζωής και δώσω εφ' υμάς νεύρα και ανάξω εφ' υμάς σάρκας, και εκτενώ εφ' υμάς δέρμα και δώσω πνεύμά μου εις υμάς, και ζήσεσθε· και γνώσεσθε ότι εγώ ειμι Κύριος...» (Ιεζ. λζ', 5-6).

Γ. Όπως λοιπόν αναφέρθηκε στη αρχή, ισχύουν και τα δύο, δηλαδή ανάσταση και νεκρών ανθρώπων και νεκρών σωμάτων, αφού ούτε οι αναστημένοι νεκροί είναι δυνατό να έχουν νεκρά σώματα ούτε η ανάσταση νεκρών σωμάτων είναι νοητή χωρίς την ανάσταση νεκρών ανθρώπων. Όταν λοιπόν αναστηθούν οι άνθρωποι, είναι αυτονόητο ότι θα έχουν και τα σώματά τους, γιατί χωρίς σώμα δε νοείται άνθρωπος. Επίσης όταν αναστηθούν τα σώματα, είναι αυτονό-

ητο ότι θα είναι σώματα αναστημένων ανθρώπων, γιατί μόνο με το σώμα πάλι δε νοείται άνθρωπος.

* * *

130. Ένας διά Χριστόν σαλός έχει χάρισμα από το Θεό; Το ότι έχει χάρισμα ή ακόμα και πολλά χαρίσματα δεν υπάρχει αμφιβολία, όμως αυτά τα χαρίσματα δεν τα έχει, επειδή κάνει το σαλό ούτε βεβαίως, επειδή τα έχει, πρέπει οπωσδήποτε να κάνει το σαλό. Το ότι κάνει το σαλό είναι προσωπική του επιλογή και ασφαλώς δεν έχει κανείς δικαίωμα να τον κρίνει γιατί, «τω ιδίω Κυρίω στήκει ή πίπτει· σταθήσεται δε· δυνατός γαρ εστιν ο Θεός στήσαι αυτόν» (Ρωμ. ιδ', 4). Τώρα, αν αυτός ο ίδιος λέει ή νομίζει ότι ο Θεός του λέει να κάνει το σαλό, ούτε και γι' αυτό έχει κανείς δικαίωμα να τον κρίνει. Πάντως το σαλό τον κάνει ο ίδιος και όχι το χάρισμα που έχει, γιατί το Άγιο Πνεύμα δεν κάνει τρελά πράγματα. Αν αυτός π.χ. έκανε ένα θαύμα, ασφαλώς θα έλεγε ότι το θαύμα το έκανε ο Θεός. Αν όμως έκανε μία τρέλα, ασφαλέστατα δε θα έλεγε ότι την τρέλα την έκανε ο Θεός, γιατί αυτό θα το έλεγε ένας πραγματικά τρελός και όχι αυτός που δεν είναι τρελός αλλά κάνει το σαλό για να μη πούμε τον τρελό. Δε θα τολμούσε ούτε θα διανοείτο ποτέ να αποδώσει στο Θεό τις δικές του παραξενιές. Αυτός για το Θεό θα έλεγε μαζί με τον Ιάκωβο, «πάσα δόσις αγαθή και παν δώρη-

μα τέλειον άνωθεν εστι καταβαίνον από του πατρός των φώτων» (Ια. α΄,17). Κάθε τέλειο δώρημα λοιπόν κατεβαίνει «άνωθεν», η τρέλα όμως δεν κατεβαίνει «άνωθεν», αλλά μάλλον ανεβαίνει «κάτοθεν» και βεβαίως, όπως λέει και ο λαός, «δεν πάει στα βουνά». Ας επαναληφθεί όμως ότι ο διά Χριστόν σαλός δεν είναι τρελός, αλλά κάνει το σαλό. Τώρα, γιατί τον κάνει, αυτός ξέρει. Ο Χριστός πάντως δεν είπε στους Αποστόλους να γίνονται σαλοί αλλά φρόνιμοι, όπως φαίνεται από τα εξής λόγια Του, «Ιδού εγώ αποστέλλω υμάς ως πρόβατα εν μέσω λύκων· γίνεσθε ουν φρόνιμοι ως οι όφεις και ακέραιοι ως αι περιστεραί» (Ματ. ι΄,16).

* * *

131. Όπως είναι γνωστό, το μέσον χρειάζεται για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός. Για παράδειγμα, για να δει ένας τυφλός, πράγμα που είναι γι' αυτόν ο επιδιωκόμενος σκοπός, χρειάζεται οπωσδήποτε να απαλλαγεί από την τύφλωση που έχει. Έτσι το ζητούμενο γι' αυτόν, δηλαδή ο σκοπός, είναι να δει. Όταν ο Χριστός ρώτησε έναν τυφλό, «τι σοι θέλεις ποιήσω; ο δε είπε· Κύριε, ίνα αναβλέψω» (Λουκ. ιη΄,41). Δεν του είπε, θέλω να γίνουν όμορφα τα μάτια μου για να με βλέπουν οι άλλοι και να νομίζουν ότι βλέπω. Τώρα μπορεί κανείς να ρωτήσει, γιατί γράφτηκαν αυτά τα παραπάνω που είναι γνωστά και

αυτονόητα; Η απάντηση είναι, για να γίνουν κατανοητά και αποδεκτά τα παρακάτω:

Υπάρχει κίνδυνος να συγχέει κανείς το μέσον με το σκοπό και να κάνει το μέσον σκοπό και τον σκοπό να τον παραβλέπει. Το να κάνει κανείς το καλό, είναι πολύ καλό. Το να απαλλάσσεται από την αμαρτία, είναι πολύ καλό. Το να θέλει και να προσπαθεί να γίνει άγιος, δηλαδή να επιδιώκει τον αγιασμό, είναι πολύ καλό. Το να θέλει και να προσπαθεί να αποκτήσει καθαρή καρδιά, είναι πολύ καλό. Όμως όλα αυτά τα πολύ καλά είναι απαραίτητα για να επιτευχθεί ο σκοπός που είναι να δει το Θεό. Ο Απόστολος Παύλος παραγγέλλει, «Ειρήνην διώκετε μετά πάντων, και τον αγιασμόν, ου χωρίς ουδείς όψεται τον Κύριον» (Εβρ. ιβ', 14). Άρα ο αγιασμός χρειάζεται για να δει ο πιστός τον Κύριο και όχι για να λέει ότι είναι άγιος ο ίδιος. Τι σόι άγιος μπορεί να είναι κάποιος, όταν δεν έχει ως σκοπό να δει τον Κύριο; Ο Κύριος είπε, «μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται» (Ματ. ε', 8). Άρα η καθαρή καρδιά είναι απαραίτητη για να δει ο πιστός το Θεό και όχι για να λέει ότι αυτός είναι καθαρός και να σιχαίνεται τους άλλους ως ακάθαρτους. Τι σόι καθαρή καρδιά μπορεί να έχει κάποιος, όταν δεν έχει ως σκοπό να δει το Θεό; Σκοπός λοιπόν και στόχος για κάθε πιστό πρέπει να είναι η γνώση του Χριστού, και όλα τα

άλλα τα πολύ καλά και απαραίτητα, προς τον σκοπόν αυτόν πρέπει να αποσκοπούν και να κατατείνουν. Άλλωστε αυτό συνιστά και την αιώνιον ζωήν, τον ορισμό της οποίας δίνουν τα λόγια του Κυρίου, «αυτή δε ἔστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τον μόνον αληθινόν Θεόν και ὁν απέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν» (Ιω. ιζ',3).

* * *

132. Ένας μάστορας πρακτικός μπορεί να λέει, τι ξέρει ο μηχανικός. Ένας που κάνει το γιατρό, χωρίς να είναι αυτός γιατρός, μπορεί να λέει χωρίς ντροπή, τι ξέρουν τώρα οι γιατροί. Αυτό περίπου ἔλεγε και η κυρά μας η μαμή. Ένας που θεολογεί, πράγμα που λίγο ή πολύ το κάνουν ὅλοι, μπορεί να λέει και αυτός, τι ξέρουν τώρα οι θεολόγοι. Συμπέρασμα: Όσα δε φτάνει η αλεπού, τα λέει κρεμαστάρια.

* * *

133. Μία γυναίκα που συζητούσε με μία άλλη πολύ γνωστή της, εἶπε πάνω στη συζήτηση, σε μας ο Θεός δεν τα δίνει, σε άλλους τα δίνει. Τότε η άλλη για να τη βοηθήσει της εἶπε, αφού τώρα που, ὅπως λες, δεν μας τα δίνει εκφράζουμε διαμαρτυρία, εἴαν μας τα ἔδινε, θα εκφράζαμε αχαριστία. Καλλίτερα λοιπόν να αισθανόμαστε τη ανάγκη του Θεού, παρά να ἔχουμε πολλά και να εἴμαστε ευεργετημένοι αχάρι-

στοι. Η δεύτερη θυμίζει τις φρόνιμες παρθένες και η πρώτη τις μωρές.

* * *

134. Ψυχολόγος και Πνευματικός. Στον ψυχολόγο τα λες, ξεσπάς, αλλά ξανασκάς. Στον Πνευματικό τα λες, ξεσπάς, και δεν ξανασκάς. Σκάει μόνο ο διάβολος, και οι άγγελοι χαίρονται σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου, «οὕτω, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι» (Λουκ. ιε', 10).

* * *

135. Όταν ο Χριστός αναστήθηκε, είχε σάρκα και οστά; Την απάντηση στο ερώτημα αυτό την έδωσε ο Ίδιος με τα εξής λόγια που είπε στους Μαθητές Του, «ψηλαφήσατέ με και ιδετε, ότι πνεύμα σάρκα και οστά ουκ έχει καθώς εμέ θεωρείτε έχοντα» (Λουκ. κδ', 39). Όταν λοιπόν ο Ίδιος ο Χριστός λέει ότι είχε, και οι Μαθητές Του βεβαιώθηκαν ότι είχε, ποιος σώφρων θα πει ότι δεν είχε;

* * *

136. Αν ένας πλούσιος γίνει φτωχός, δεν είναι εύκολο να σκεφτεί κανείς ότι αυτός, στο όποιο βέβαια χρονικό διάστημα μετακινήθηκε από τον πλούτο στη φτώχεια, έκανε σκόπιμα αδικίες, για να γίνει φτωχός. Αν όμως ένας φτωχός γίνει πλούσιος, δεν είναι δύ-

σκολο να σκεφτεί κανείς ότι αυτός, στο όποιο βέβαια χρονικό διάστημα μετακινήθηκε από τη φτώχεια στον πλούτο, έκανε σκόπιμα αδικίες, για να γίνει πλούσιος. Αν βγουν από τη μέση οι αδικίες, τότε και ο πλούτος και η φτώχεια είναι πειρασμός. Έτσι πολύ σωστά είπε ο σοφός, «Πλούτον και πενίαν μή μοι δώς».

* * *

137. Το να πιστεύει κανείς ότι υπάρχει Θεός ασφαλώς είναι καλό, γιατί, αν μη τι άλλο, τουλάχιστο δεν είναι άφρων, αφού «Είπεν άφρων εν καρδία αυτού ουκ έστι Θεός» (Ψ. 13,1). Όμως μόνο αυτό δεν είναι αρκετό, γιατί, «και τα δαιμόνια πιστεύουσι και φρίσσουσι» (Ιακ. β΄,19). Είναι ανάγκη να πιστέψει ο άνθρωπος και στον Υιό του Θεού τον Οποίον παρουσίασε ο Πατέρας Του με τα γνωστά λόγια, «Ούτός εστιν ο υιός μου ο αγαπητός· αυτού ακούετε» (Λουκ. θ΄,35). Αλλά και αυτό δεν είναι αρκετό, αν δεχθεί κανείς μόνο το πρώτο μισό, γιατί και τα δαιμόνια είπαν στο Χριστό, «Τι ημίν και σοι, Ιησού υιέ του Θεού;» (Ματ. η΄,29). Είναι ανάγκη να δεχθεί και να αποδεχθεί και το άλλο μισό, δηλαδή το, «αυτού ακούετε». Ο Ίδιος ο Κύριος είπε, «Τι δε με καλείτε, Κύριε Κύριε, και ου ποιείτε α λέγω;» (Λουκ. στ΄,46). Πώς όμως θα γίνει αυτό; Και αυτό το είπε ο Χριστός με τα εξής λόγια, «Μείνατε εν εμοί καγώ εν υμίν... ότι άνευ εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν» (Ιω. ιγ΄,5-

6). Πώς όμως μένει κανείς «εν Χριστώ»; Και αυτό το είπε ο Χριστός με τα εξής λόγια, «ο τρώγων μου την σάρκα και πίνων μου το αίμα εν εμοί μένει, καγώ εν αυτώ» (Ιω. στ´, 56). Πώς όμως γίνεται αυτό; Ε, αφού μπήκε το νερό στο αυλάκι και έφτασε κανείς μέχρι εδώ, όλα θα πάνε καλά, αρκεί να μη επαναπαύεται στις δάφνες λέγοντας, είμαι σεσωσμένος, αλλά να λαμβάνει σοβαρά υπ' όψη του τα λόγια του Αποστόλου Πάυλου, «μετά φόβου και τρόμου την εαυτών σωτηρίαν κατεργάζεσθε· ο Θεός γαρ εστιν ο ενεργών εν υμίν και το θέλειν και το ενεργείν υπέρ της ευδοκίας» (Φιλ. β´, 12-13). Ένας που νόμιζε για τον εαυτό του ότι έχει προοδεύσει στην αγιότητα, πείραξε κάποιον φίλο του για να δει πώς θα αντιδράσει και έτσι να καταλάβει σε ποιο επίπεδο αγιότητας έχει φτάσει. Ακόμα και να μη άντεξε ο φίλος του στο καψώνι αυτό, ήταν πιο άγιος από αυτόν που νόμιζε ότι είναι άγιος και χωρίς ντροπή και φόβο Θεού πείραξε, ενώπιον του Θεού έναν άνθρωπο του Θεού, τάχα να τον δοκιμάσει και να τον διορθώσει.

* * *

138. Ένας που αρέσκεται να μιλάει αυτός περισσότερο από τους άλλους ή, ακόμα χειρότερα, να μη αφήνει άλλον να μιλήσει, αν σε κάποια συζήτηση καταφέρει και κάποιος άλλος να πάρει το λόγο, τον διακόπτει και δεν αφήνει τον άνθρωπο να πει και αυ-

τός κάτι. Αν δε αυτός ο άλλος πει, δεν ολοκλήρωσα τη σκέψη μου, δεν το έχει σε τίποτα να του πει, μη μας τρωσ το χρόνο για να μιλήσει και κανένας άλλος, δηλαδή ο εαυτός του, αφού αμέσως συνεχίζει να μιλάει ο ίδιος. Προσοχή λοιπόν, μήπως είναι μεταδοτικό.

* * *

139. Ο άνθρωπος είναι αυτός που είναι, αλλά δεν είναι αυτός που νομίζει ο ίδιος ότι είναι. Άλλο είναι το είναι και άλλο είναι το δοκείν, δηλαδή το νομίζουν. Το είναι είναι εκ του Θεού, και το δοκείν εκ του ανθρώπινου μυαλού. Το είναι είναι αληθινό και το δοκείν απατηλό. Ο Θεός παρήγαγε τον κόσμο εκ του μη όντος, σύμφωνα και με την ευχή της Θείας Λειτουργίας, «Συ εκ του μη όντος εις το είναι ημάς παρήγαγες», δηλαδή τον δημιούργησε εκ του μηδενός, και ο άνθρωπος νόμισε ότι είναι κάτι και αυτός, σύμφωνα και με τα λόγια του Αποστόλου Παύλου, «ει γαρ δοκεί τις είναιί τι, μηδέν ων, εαυτόν φρεναπατά» (Γαλ. στ´,3).

* * *

140. Ένας που νόμιζε για τον εαυτό του ότι έχει προοδεύσει στην αγιότητα, πείραξε κάποιον φίλο του για να δει πώς θα αντιδράσει και έτσι να καταλάβει σε ποιο επίπεδο αγιότητας έχει φτάσει. Ακόμα και

να μη άντεξε ο φίλος του στο καψώνι αυτό, ήταν πιο άγιος από αυτόν που νόμιζε ότι είναι άγιος και χωρίς ντροπή και φόβο Θεού πείραξε, ενώπιον του Θεού έναν άνθρωπο του Θεού, τάχα να τον διορθώσει.

* * *

141. Το να θέλει κανείς τα αγαθά του παραδείσου, όχι όμως και το Χριστό που του τα δίνει, θυμίζει το ζώο εκείνο που τρώει μεν το φαγητό που του δίνει το αφεντικό του, αλλά δεν το έχει σε τίποτα να του δαγκώσει κιόλας το χέρι του. Θυμίζει τον καλεσμένο εκείνον σε γεύμα που ρίχνεται με τα μούτρα στο φαγητό, και δεν σηκώνει τα μάτια του να πει στον οικοδεσπότη ούτε ένα ευχαριστώ. Και πολλά άλλα θυμίζει, αλλά ας μη τα θυμηθούμε τώρα όλα εδώ.

* * *

142. Μία από τις πολλές ευεργεσίες που έκανε ο Θεός στους πρωτοπλάστους, πριν την έξοδό τους από τον παράδεισο, είναι και το ότι δεν τους άφησε γυμνούς αλλά τους φόρεσε χιτώνες. «Και εποίησε Κύριος ο Θεός τω Αδάμ και τη γυναικί αυτού χιτώνας δερματίνους και ενέδυσεν αυτούς» (Γεν. γ', 21). Έτσι από εκεί και πέρα οι άνθρωποι δε βγαίνουν από τα ρούχα τους αλλά μένουν μέσα σε αυτά. Τώρα κατά πόσο τοις εκατό ένας ή μία είναι μέσα ή έξω από τα ρούχα τους, αυτό είναι δικό τους θέμα και εμπίπτει στα

προσωπικά τους δεδομένα.

* * *

143. Ο Χριστός είναι Σωτήρας όλου του κόσμου, γιατί Αυτός είναι «ο αμνός του Θεού ο αίρων την αμαρτίαν του κόσμου» (Ιω. α', 29). Έτσι, εάν κάποιος λέει για τον εαυτό του ότι αυτός είναι του Χριστού, ας προσέξει πολύ καλά τα λόγια του Παύλου, «ει τις πέποιθεν εαυτώ Χριστού είναι, τούτο λογιζέσθω πάλιν αφ' εαυτού, ότι καθώς αυτός Χριστού ούτω και ημείς Χριστού» (Β' Κορ. ι', 7). Μη λοιπόν πει κανείς ότι αυτός είναι σωσμένος και οι άλλοι κολασμένοι, γιατί έρχεται σε αντίθεση με τα λόγια του Ίδιου του Θεού που είπε για τον Υιόν Του τον αγαπητό, «κάλαμον συντετριμμένον ου κατεάξει και λίνον τυφόμενον ου σβέσει, έως αν εκβάλη εις νίκος την κρίσιν· και τω ονόματι αυτού έθνη ελπιούσι» (Ματ. ιβ', 20-21).

* * *

144. Είναι παράλογο να πει κανείς σε ένα μεγάλο και τρανό που έχει διαπρέψει και έχει γίνει ευρύτερα γνωστός ότι εξ αιτίας σου οι άνθρωποι τιμούν και τη μητέρα σου και έτσι μειώνεται η δική σου λάμψη. Ακόμη δε παράλογο και παράξενο θα είναι, αν αυτός δώσει σημασία σε τέτοια λόγια και ζηλέψει τη μητέρα του. Δε γίνονται αυτά τα πράγματα. Αφού λοιπόν αυτά δε γίνονται μεταξύ των ανθρώπων, από ποιου

το μυαλό θα περάσει η ιδέα να πει στο Χριστό, εξ αιτίας Σου οι άνθρωποι τιμούν και τη Μητέρα Σου και έτσι μειώνεται η δική Σου λάμψη; Ποιος θα νομίσει ότι ο Χριστός ενοχλείται, όταν οι άνθρωποι μακαρίζουν τη Μητέρα Του; Ασφαλώς κανείς ή κάποιος πλανεμένος. Θα πει όμως κανείς, αφού κανείς, τότε, τι τα λέμε; Γι' αυτόν τον πλανεμένο.

* * *

145. Έχει χάρη ο κάθε άνθρωπος που ο Θεός είναι φιλόανθρωπος, γιατί αλλιώς θα ήταν για κλάματα. Τώρα όμως που ο Θεός τον αγαπάει, μέχρι τον παράδεισο μπορεί να τον πάει. Η πόρτα είναι ανοιχτή και όχι πια κλεισμένη, γιατί την άνοιξε ο Χριστός κι' όλους τους περιμένει. Να τους χορτάσει με χαρά, αιώνια ευτυχία, αφού φορέσουν τη στολή του γάμου την αγία. Για γάμο όντως πρόκειται μ' όλη τη σημασία, Νυμφίος είναι ο Χριστός, Νύμφη η Εκκλησία. Μη τρελαθεί άλλος κανείς κι' άλλο γαμπρό προβάλλει, ούτε παρθένος άλλη καμιά τη νύφη για να κάνει. Η Νύμφη είναι μόνο μια και ο Νυμφίος Ένας, κι' ανάμεσά τους δε χωρεί να μπει άλλος κανένας.

* * *

146. Αν πας με το σταυρό στο χέρι, θα σε φάνε οι άλλοι; Αυτό εξαρτάται από το ποιοι θα είναι οι άλλοι. Αν αυτοί οι άλλοι είναι διώκτες του Χριστού, θα

είναι και δικοί σου διώκτες σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου, «ει εμέ εδίωξαν, και υμάς διώξουσιν» (Ιω. ιε', 20). Αν όμως οι άλλοι αγαπούν το Χριστό, τότε δε θα σε φάνε αλλά θα σε βοηθήσουν να φέρεις το σταυρό σου όπως και αυτοί θα φέρουν το δικό τους. Πάντως σε κάθε περίπτωση δε θα σε φάει κανείς, αν δεν το επιτρέψει ο Θεός. Αν όμως επιτρέψει ο Θεός να σε φάνε, αυτό θα είναι για σένα στέφανος δόξης, γιατί θα συμμετέχεις στο πάθος του Κυρίου και κατά συνέπεια και στην Ανάσταση Αυτού, «είπερ συμπάσχομεν ίνα και συνδοξασθώμεν» (Ρω. η', 17).

* * *

147. Όποιος έχει συνηθίσει να λέει, «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλό», ασφαλώς είναι πάρα πολύ καλό. Και πώς όχι αφού ζητάει το έλεος του Κυρίου; Όμως αυτό θα είναι ακόμη καλλίτερο και αποτελεσματικότερο, αν γνωρίζει και τα παρακάτω που έχουν σχέση με τη γνώση της αλήθειας, δηλαδή με τη γνώση του Θεού, σύμφωνα με τον ψαλμικό στοίχο, «παράτεινον το έλεός σου τοις γινώσκουσί σε» (Ψ. 35,11):

α) Ο Θεός ως ελεήμων τον έχει ελεήσει πριν ακόμη αυτός το ζητήσει, σύμφωνα και με το, «ου του θέλοντος ουδέ του τρέχοντος, αλλά του ελεούντος Θεού» (Ρω. θ', 16).

β) Και μία φορά να το πει, όχι μόνο απαντά αμέσως ο Θεός, αλλά το γνωρίζει πριν ακόμη αυτός το ζητήσει.

γ) Πρέπει να πιστεύει ότι ο Θεός τον έχει ελεήσει, τον ελεεί και θα τον ελεεί συνέχεια.

δ) Όπως ελεεί αυτόν ελεεί και άλλους, σύμφωνα με το «ελεήσω ον αν ελεώ, και οικτειρήσω ον αν οικτείρω» (Ρω. θ', 15).

ε) Πρέπει να χαίρεται που ο Θεός ελεεί και άλλους.

στ) Πρέπει να δοξάζει το Θεό που τον ελεεί, όπως έκανε και ο ένας από τους δέκα λεπρούς.

ζ) Αν αυτά δεν τα γνωρίζει και λέει μόνο για τον εαυτό του, «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλό», πάλι καλά κάνει και μάλιστα έχει το ελαφρυντικό της άγνοιας. Αν όμως διδάσκει και άλλους να κάνουν το ίδιο και τους κρύβει, έστω και από άγνοια, αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τη γνώση της αλήθειας, δεν κάνει καθόλου καλά και καλά θα κάνει να προσέξει πολύ καλά τα λόγια του Ιακώβου, «Μη πολλοί διδάσκαλοι γίνεσθε, αδελφοί μου, ειδότες ότι μείζον κρίμα ληψόμεθα» (Ιακ. γ', 1).

* * *

148. Είπεν ο Κύριος, «όστις δε υψώσει εαυτόν ταπεινωθήσεται, και όστις ταπεινώσει εαυτόν υψωθήσεται» (Ματ. κγ', 12). Αυτό δεν το δίδαξε μόνο με λόγια, αλλά και έμπρακτα, αφού ο Ίδιος «εταπεινώσεν εαυτόν γενόμενος υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δε σταυρού. διό και ο Θεός αυτόν υπερύψωσε...» (Φιλ.β', 8-9). Ενώ όμως ο αναμάρτητος εταπεινώθη τόσο, έρχεται ο αμαρτωλός και κάνει τον καμπόσο. Σαν να μη ξέρει ο Χριστός γιατί εταπεινώθη, και έτσι θέλει μόνο αυτός περήφανος να νοιώθει. Ας δέχονταν τουλάχιστο πως λάθος τα νομίζει, και ότι το καράβι του στραβά το αρμενίζει. Αυτό θα ήταν και γι' αυτόν σπουδαία ευκαιρία, να συναντήσει το Χριστό, να βρει τη σωτηρία.

* * *

149. Αλήθεια για τον άνθρωπο είναι η παραδοχή και αποδοχή εκ μέρους του της πραγματικής πραγματικότητας την οποία βεβαίως δε γνωρίζει. Έτσι μέχρι να τη γνωρίσει καλείται να την πιστέψει όπως αυτή τη διδάσκει ο λόγος του Θεού και όπως την αποκαλύπτει το Άγιο Πνεύμα, δηλαδή ο Παράκλητος για τον Οποίον ο Χριστός είπε ότι, «οδηγήσει υμάς εις πάσαν την αλήθειαν.» (Ιω. 1στ' 13). Όταν συμβεί αυτό, τότε ο άνθρωπος ελευθερώνεται σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου, «και γνώσεσθε την αλήθειαν και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς» (Ιω. η' 32). Επειδή

όμως ο Χριστός είναι η αλήθεια (Ιω. ιδ' 6), δε μένει παρά να γνωρίσει κανείς το Χριστό. Για να γίνει βέβαια αυτό πρέπει να τον πιστεύει, γιατί η πίστη προηγείται της γνώσης. Άλλο είναι να λέει κανείς ότι πιστεύει στο Χριστό, και άλλο είναι να λέει ότι τον γνωρίζει.

* * *

150. Ο άνθρωπος ως ύπαρξη μπορεί να παρομοιαστεί με ένα αυτοκίνητο το οποίο οδηγεί ο ίδιος. Ως καύσιμο έχει τη γνώση του, τη σοφία του, και γενικά ο καθένας όλα τα πνευματικά του προσόντα. Επειδή όμως αυτό το αυτοκίνητο υπόκειται σε φθορά κάποτε θα καταντήσει σε αχρηστία και τότε ο οδηγός θα βρεθεί μπροστά στον κατασκευαστή του αυτοκινήτου για τα περαιτέρω.

Υπάρχει όμως ένας τρόπος για να αποφύγει κανείς τα δυσάρεστα. Μπορεί σιγά-σιγά να υποχωρεί ο ίδιος ως τιμονιέρης και να αφήνει το Χριστό να οδηγεί το αυτοκίνητο, δηλαδή την ύπαρξή του. Τότε ο Χριστός θα ανακαινίσει το αυτοκίνητο και θα το κάνει πνευματοκίνητο με αποτέλεσμα να το οδηγήσει στη σωτηρία. Δε χρειάζεται πολλή σοφία για να προτιμήσει κανείς αυτή τη λύση. Ας τη δοκιμάσει. Τι έχει να χάσει; Θα αποφύγει την καταστροφή και θα κερδίσει τη ζωή.

* * *

151. Έχει ελαφρυντικά ο Πιλάτος που καταδίκασε το Χριστό; Ασφαλώς έχει ελαφρυντικά, γιατί πράγματι βρέθηκε σε δύσκολη θέση με τις πιέσεις που δέχτηκε. Όμως, παρ' όλες τις διαφωνίες του με τους Ιουδαίους, όσον αφορά στην καταδικαστική απόφαση, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί και ανεύθυνος. Χαρακτηριστικά είναι για το θέμα αυτό τα λόγια του Κυρίου προς τον Πιλάτο, «ουκ είχες εξουσίαν ουδεμίαν κατ' εμού, ει μη ην σοι δεδομένον άνωθεν διά τούτο ο παραδιδούς με σοι μείζονα αμαρτίαν έχει.» (Ιω. ιθ', 11). Τα λόγια αυτά μειώνουν μεν την ευθύνη του Πιλάτου έναντι της ευθύνης των υπευθύνων αρχόντων των Ιουδαίων, αλλά δεν την εκμηδενίζουν κιόλας.

* * *

152. Όταν κάποιος είπε σε κάποιον, έπιασα έναν κλέφτη και εκείνος του είπε, άστον να φύγει, του απάντησε, τον αφήνω αλλά δεν με αφήνει. Αυτό συμβαίνει και με τον άνθρωπο γενικά, όπως θα φανεί στη συνέχεια. Ο Απόστολος Παύλος γράφει:

α) «και ενδύσασθαι τον καινόν άνθρωπον τον κατά Θεόν κτισθέντα εν δικαιοσύνη και οσιότητι της αληθείας» (Εφ.δ', 24).

β) «αποθέσθαι υμάς κατά την προτέραν αναστρο-

φήν τον παλαιόν άνθρωπον τον φθειρόμενον κατά τας επιθυμίας της απάτης» (Εφ. δ', 22). Λέει, δηλαδή ο Παύλος στους πιστούς να ντυθούν τον καινούριο άνθρωπο και να αποβάλουν τον παλαιόν αφού, «ο παλαιός ημών άνθρωπος συνεσταυρώθη ίνα καταργηθή το σώμα της αμαρτίας, του μηκέτι δουλεύειν ημάς τη αμαρτία» (Ρω. στ', 6). Προφανώς ο παλαιός άνθρωπος τον οποίον καλείται ο πιστός να αποβάλει αντιστοιχεί στον κλέφτη για τον οποίον έγινε λόγος παραπάνω. Να όμως που ο παλαιός αυτός άνθρωπος δε φεύγει εύκολα, όπως συμβαίνει και με τον παραπάνω κλέφτη. Και αυτό το επισημαίνει ο Απόστολος Παύλος με τα εξής λόγια, «βλέπω δε έτερον νόμον εν τοις μέλεσί μου αντιστρατευόμενον τω νόμω του νοός μου και αιχμαλωτίζοντά με εν τω νόμω της αμαρτίας τω όντι εν τοις μέλεσί μου» (Ρω. ζ', 23). Ποιος λοιπόν θα διώξει τον κλέφτη, δηλαδή ποιος θα ελευθερώσει τον άνθρωπο από τον παλαιό άνθρωπο; Αυτό το ερώτημα κάνει και ο Παύλος στο οποίο δίνει και την απάντηση ευχαριστώντας το Θεό με τα εξής λόγια, «Ταλαίπωρος εγώ άνθρωπος! τις με ρύσεται εκ του σώματος του θανάτου τούτου; ευχαριστώ τω Θεώ διά Ιησού Χριστού του Κυρίου ημών. άρα ουν αυτός εγώ τω μεν νοί δουλεύω νόμω Θεού, τη δε σαρκί νόμω αμαρτίας» (Ρω. ζ', 24 -25).

* * *

153. Άγγελοι και «ως άγγελου»

Άλλο είναι οι άγγελοι και άλλο οι «ως άγγελου». Οι άγγελοι δεν είναι άνθρωποι ενώ οι «ως άγγελου» θα είναι άνθρωποι. Το ότι οι άγγελοι δεν είναι άνθρωποι είναι αυτονόητο. Το ότι όμως οι «ως άγγελου» θα είναι άνθρωποι, όταν θα γίνει η ανάσταση των νεκρών, το είπε ο ίδιος ο Χριστός με τα εξής λόγια, «έν γάρ τῇ ἀναστάσει...ὡς ἄγγελοι Θεοῦ έν οὐρανῷ εἰσι» (Ματ. κβ', 30). Δεν αλλάζει λοιπόν στη φύση του ο άνθρωπος, όταν παρουσιάζεται ως άγγελος, όπως δεν αλλάζει και ο άγγελος, όταν παρουσιάζεται ως άνθρωπος. Ο Γαβριήλ που παρουσιάστηκε στη Θεοτόκο ήταν άγγελος και ο Στέφανος ήταν άνθρωπος, όταν «ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι έν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου» (Πρ. στ', 15). Δεν είναι σωστό λοιπόν, ενώ ο Χριστός λέει, «ως άγγελου», κάποιος να κόβει το «ως», και να λέει ότι, όταν γίνει η ανάσταση των νεκρών, κάποιοι άνθρωποι θα γίνουν άγγελοι, επειδή στην επίγεια ζωή τους έζησαν κατά τρόπο θεάρεστο όπως οι μοναχοί. Δεν είναι σωστό να προεξοφλεί κανείς την κρίση του Θεού και, όχι μόνο να τοποθετεί από τώρα κάποιους στη μελλοντική τους θέση, αλλά να τους αλλάζει ακόμα και τη φύση τους από ανθρώπινη σε αγγελική αφαιρώντας το «ως» από το «ως άγγελου».

* * *

154. Ένας ρώτησε κάποιον, αφού ο Θεός είναι ακατάληπτος, πώς μπορεί ο άνθρωπος να τον καταλάβει; Τότε εκείνος του απάντησε, δεν έχει παρά να ζητήσει και να δεχτεί από το Θεό τον κατάλληλο δέκτη. Αυτό σημαίνει ότι χρειάζεται ο άνθρωπος καινούριο νου, καινούρια καρδιά, και γενικά χρειάζεται να ντυθεί τον καινούριο άνθρωπο, τον δεύτερο Αδάμ, που είναι ο Χριστός, σύμφωνα με την προτροπή του Αποστόλου Παύλου, «ενδύσασθε τον Κύριον Ιησούν Χριστόν» (Ρω. ιγ', 14). Διαφορετικά θα τα βλέπει όλα θολά και είναι κρίμα.

* * *

155. Κάποιοι, κάθε χρόνο την Κυριακή του Ασώτου, λένε ότι γιορτάζουν, επειδή τάχα είναι και αυτοί άσωτοι. Πάντως ο άσωτος υιός της ομώνυμης Παραβολής, όταν επέστρεψε στον Πατέρα του, δεν αναφέρεται ότι έφυγε ξανά από το σπίτι για τη μακρινή χώρα ούτε ότι πηγαينوερχόταν σε αυτή. Μήπως αυτά τα λόγια λέγονται για αυτοπροβολή;

* * *

156. Ένας που έβλεπε κάποιον να κοινωνεί τακτικά, είπε σε κάποιον άλλον, γιατί αυτός κοινωνεί συνέχεια; Τότε εκείνος του είπε, επειδή αυτό είναι το σωστό, και γι' αυτό γίνεται η Θεία Λειτουργία, για να κοινωνούν οι πιστοί. Είναι καλύτερα λοιπόν να διερωτάται κανείς, γιατί ο ίδιος δεν κοινωνεί τακτικά, από το να ρωτάει, γιατί ο άλλος κάνει το σωστό.

* * *

157. Ότι έχει δημιουργήσει κανείς με δική του πρωτοβουλία και χωρίς κανενός άλλου τη συμμετοχή και παρέμβαση, είναι αυτονόητο ότι αυτό βρίσκεται στην απόλυτη δικαιοδοσία του, του ανήκει, και είναι αποκλειστικά δικό του. Έτσι, και κάθε άνθρωπος, ως δημιουργήμα του Θεού που είναι, ανήκει στο Θεό και στην δικαιοδοσία Αυτού. Δεν ανήκει σε κανένα άλλον ούτε καν στον ίδιο τον εαυτό του. Είναι λάθος λοιπόν να λέει κανείς, για παράδειγμα, σώμα μου είναι και το κάνω ό,τι θέλω, γιατί δε μιλάει για δικό του δημιουργήμα, αλλά για δημιουργήμα του Θεού. Αν κάποιος λέει τέτοια λόγια, αγνοεί το αυτονόητο.

* * *

158. Τα λόγια που είπε ο Θεός στους πρωτόπλαστους, πριν αυτοί παραβούν την εντολή που τους είχε δώσει, τα είπε και στους δύο μαζί και όχι στον καθένα ξεχωριστά ούτε μόνο στον ένα για να τα πει αυτός και στον άλλον. Αυτό ασφαλώς, εκτός των άλλων, δηλώνει την ενότητα, την συνυπευθυνότητα και τη συζυγία, αφού ο Θεός τους είχε ενώσει εις σάρκα μία. Μετά όμως από την παράβαση της εντολής δε μίλησε και στους δύο μαζί, αλλά στον καθένα ξεχωριστά. Αυτό ασφαλώς, εκτός των άλλων, δηλώνει τη διάσπαση που επέφερε αμέσως η αμαρτία μεταξύ τους, πράγμα που φαίνεται από το ότι, ο ένας έριξε την ευθύνη στον άλλον. Ευτυχώς όμως που δεν έφτασαν σε διαζύγιο, γιατί τότε δεν

θα υπήρχε η ανθρωπότητα.

* * *

159. Ένας έκανε παρατήρηση στο φίλο του που στεκόταν δίπλα του όρθιος μέσα στην Εκκλησία, όταν τον είδε να κρατάει για λίγο τα χέρια του ενωμένα το ένα με το άλλο, όχι μπροστά του, αλλά πίσω του. Τότε εκείνος του είπε με νόημα, ο Θεός δεν κοιτάει που έχει κανείς τα χέρια του, αλλά που έχει την καρδιά του. Ας μην τους κρίνουμε όμως, αφού ο ένας δίδαξε τον άλλον. Την αξία βέβαια την έχει η ουσία, αλλά και ο τύπος έχει σημασία.

* * *

160. Ο Πρόδρομος ήταν άγγελος; Όχι δα και άγγελος. Άνθρωπος ήταν, αφού είχε πατέρα το Ζαχαρία και μητέρα την Ελισάβετ. Οι άγγελοι δεν έχουν πατέρα και μητέρα. Αφού πέθανε, όταν ο Ηρώδης τον αποκεφάλισε με το γνωστό τρόπο, και «οί μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ» (Μάρ. στ', 29). Οι άγγελοι δε θάπτονται, γιατί δεν πεθαίνουν. Ο Πρόδρομος, ό, τι και να λέει ο οποιοσδήποτε γι' αυτόν, δεν παύει να είναι άνθρωπος. Δε γίνονται ούτε θα γίνουν οι άνθρωποι άγγελοι, γιατί δεν αλλάζει ο Θεός την ανθρώπινη φύση ούτε την μετατρέπει σε αγγελική. Και ο ίδιος ο Υιός του Θεού θα είναι πάντα και άνθρωπος. Όσο δε για την θέση του Προδρόμου στη Βασιλεία του Θεού, την οποία σπεύδουν πολλοί να καθορίσουν, ο Ίδιος ο Κύριος, ενώ είπε γι' αυτόν

εκείνο το περίφημο, « ἄμην λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· », συμλήρωσε αμέσως, «ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν». Ποιος λοιπὸν θα τολμήσει, ἐπειδὴ αὐτὸ το τελευταῖο δεν το καταλαβαίνει, να διατυπώσει δικές του διδασκαλίες; Τώρα, το ὅτι παρουσιάζεται σε κάποιες εἰκόνες με φτερά, αὐτὸ εἶναι καθαρὰ συμβολικόν.

* * *

161. Ἄν για τα μέλη μίας κοινωνικῆς ομάδας που κινδυνεύουν ἀπὸ θανατηφόρο ἐπιδημία ἀνακαλυφθεῖ και δοθεῖ στο καθένα ἀπὸ αὐτὰ ἓνα ἀντίδοτο και σωτήριο ἐμβόλιο, ἀσφαλῶς αὐτὸ θα γεμίσει με χαρὰ ὅλους. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη για ὅλη την ἀνθρωπότητα που εἶχε προσβληθεῖ ἀπὸ τη θανατηφόρο ἐπιδημία της ἀμαρτίας. Ἐχει ἀποκαλυφθεῖ και της ἔχει δοθεῖ αὐτὸ το ἀντίδοτο, πρᾶγμα που γεμίζει με χαρὰ ὅλους. Ποιο εἶναι αὐτό; Ἀσφαλῶς τα Χριστούγεννα. Το λέει ο Ἡσαΐας, «ὅτι παιδίον ἐγενήθη ἡμῖν, υἱὸς και ἐδόθη ἡμῖν» (Ἡσ. θ', 6).

* * *

162. Ἐνας ρώτησε ἓναν θρησκευόμενον φίλο του, εἰάν σε πιάσει ἓνας πονοκέφαλος, θα πάρεις ἓνα παυσίπονον ἢ θα ζητήσεις ἀπὸ το Θεὸ να πάρει τον πονοκέφαλο θαυματουργικά; Ἐκεῖνος, ἀντὶ ἀπαντήσεως, του εἶπε ἀποστομωτικά, εἰάν ἐσύ πεινάσεις, θα πάρεις για να φας το ψωμί που σου δίνει κάποιος με το χέρι του ἢ θα

του ζητήσεις να το βάλει ο ίδιος στο στόμα σου; Δεν είναι σωστό να υποδεικνύει ο άνθρωπος στο Θεό τον τρόπο με τον οποίον θα τον απαλλάξει από κάποιον πειρασμό. Και το παυσίπονο ο Θεός το δίνει.

* * *

163. Ένας ρώτησε έναν φίλο του, θα ήθελες να σε είχε κάνει ο Θεός άγγελο και όχι άνθρωπο; Όχι, του απάντησε εκείνος, χωρίς καν να το σκεφτεί, πράγμα που σημαίνει ότι το είχε σκεφτεί και μελετήσει πριν αυτός τον ρωτήσει. Αν με είχε κάνει ο Θεός άγγελο, δεν ξέρω, αν τώρα θα ήμουν ένας άγγελος ή ένας δαίμονας, γιατί και οι δαίμονες κάποτε άγγελοι ήταν. Αν ήμουν τώρα άγγελος, δε θα είχα το προνόμιο να δεχτώ το Χριστό μέσα μου, γιατί ο Χριστός δεν είναι άγγελος. Επίσης δε θα είχα το προνόμιο να απολαύσω τα δώρα του Θεού, «εις ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι» (Α' Πέτρ. α', 12). Είναι παράλογο λοιπόν να μη ευχαριστεί κανείς το Θεό που τον έκανε άνθρωπο.

* * *

164. Ο Κύριος είπε, «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν...» (Μάρκ. η', 34). Εδώ μπορεί να πει κανείς, αν βέβαια λέει αλήθεια, τον απαρνούμαι αλλά δεν με απαρνεῖται. Αυτό θυμίζει τη στιχομυθία του υπαλλήλου με το αφεντικό του. Αφεντικό, έπιασα έναν κλέφτη. Άστον να φύγει. Τον αφήνω, αλλά δε με αφήνει. Έτσι γίνεται και με τον παλαιό άνθρωπο που είναι τέκνο του πρώτου Αδάμ.

Είναι κολλημένος στον νέο άνθρωπο σαν παλαιό ένδυμα και δε λέει να ξεκολλήσει. Παντού και πάντα κάνει αισθητή την παρουσία του, και για τον καθένα θεωρείται ότι είναι ο εαυτούλης του. Πάντως ο Απόστολος Παύλος παραγγέλλει στους πιστούς να αποθέσουν «τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον» και να ενδυθούν «τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα» (Εφ. δ', 22- 23). Δεν υπάρχει λοιπόν λόγος να φοβάται ο χριστιανός να απαρνηθεί τον παλαιό εαυτό του, αφού πρόκειται να ενδυθεί τὸν καινὸν, τον κτισθέντα κατὰ Θεὸν.

* * *

165. Οι άγιοι γίνονται άγγελοι; Όχι, γιατί οι άγιοι, όσο άγιοι και να είναι δεν παύουν να είναι άνθρωποι. Αφού ο Ίδιος ο Χριστός, κατὰ την ανθρώπινη φύση Του, είναι άνθρωπος και όχι άγγελος, είναι παράλογο να πει κανείς ότι ένας άγιος που είναι άνθρωπος, θα γίνει άγγελος. Η λέξη άγιος χαρακτηρίζει τον άνθρωπο που είναι αγιασμένος και δε δηλώνει τη φύση του και την οντότητά του. Αντιθέτως η λέξη άγγελος δηλώνει την αγγελική φύση η οποία δεν αλλάζει ούτε γίνεται ανθρώπινη. Έτσι ο άγιος δεν είναι άγγελος ενώ ο άγγελος είναι άγιος.

* * *

166. Μπορεί ένας χριστιανός να λέει, από ταπεινώση βέβαια, δεν είμαι έξυπνος, δεν είμαι σοφός, δεν είμαι ενάρετος, δεν είμαι άγιος, κ.ά. Καλό είναι αυτό, γιατί θα ήταν χειρότερο να έλεγε ότι είναι. Όμως υπάρχει

και το καλύτερο, γιατί και μόνο που μιλάει για τον εαυτό του, αφήνει να εννοηθεί ότι ο ίδιος νομίζει ότι κάτι είναι. Το καλύτερο λοιπόν είναι να προσέξει τα λόγια του Αποστόλου Παύλου, «ει γαρ δοκεί τις είναι τι μηδένων, εαυτόν φρεναπατά» (Γαλ. στ', 3).

* * *

167. Είναι σωστό για έναν χριστιανό να επιδιώκει τον πειρασμό; Όχι, γιατί οι χριστιανοί λένε στο «Πάτερ ημών», «μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν». Αυτά τα δύο προφανώς δε συμβιβάζονται, γιατί δε μπορεί ένας από το ένα μέρος να επιδιώκει κάτι, και από το άλλο να ζητάει από το Θεό να μη του το δώσει. Τώρα, αν κάποιος νομίζει ότι, επειδή δεν έχει πειρασμό, τον έχει ξεχάσει ο Θεός, έχει λεχθεί και αυτό, αυτός πλανάται. Και πώς όχι αφού, αντί να ευχαριστεί το Θεό που εισακούει την προσευχή του, «μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν», αυτός λέει ότι τον ξέχασε ο Θεός, επειδή δεν έχει πειρασμό. Συνήθως οι άνθρωποι λένε, δόξα τω Θεώ που έχουμε την υγεία μας, και καλά κάνουν. Δεν κάνει καλά όμως, αν πει κάποιος, ο Θεός με ξέχασε, επειδή δεν έχω κάποια αρρώστια, η οποία βεβαίως είναι μεγάλος πειρασμός. Αν μάλιστα αυτός είναι κάπως προχωρημένος στην πνευματική ζωή και το λέει στους άλλους για να ακουσθεί, καθόλου παράξενο να επιδιώκει επαίνους. Προσοχή λοιπόν, γιατί ευκολότερα φεύγει μία φανερή αμαρτία παρά ένας κρυφός εγωισμός.

* * *

168. Είναι σωστό να λέει κανείς τη φράση, «εν οίδα ότι ουδέν οίδα»; Αυτή η φράση έτσι απομονωμένη, χωρίς να λέει κανείς το τι θέλει να πει και το τι σημαίνει, δεν είναι σωστή. Δεν είναι δε σωστή, γιατί αυτό δηλώνει παντελή αγνωσία, πράγμα που δεν είναι σωστό. Ο άνθρωπος, αφού έχει νου, κάτι θα γνωρίζει. Δεν είναι δυνατό να μη γνωρίζει κάτι, γιατί έτσι είναι σαν να καταργεί τον δέκτη της γνώσης που είναι ο νους του. Τώρα, αν αυτό το κάτι που γνωρίζει δεν είναι το καθώς πρέπει, άλλο θέμα. Το σωστό λοιπόν είναι η παραπάνω φράση να μετατραπεί ως εξής, «εν οίδα ότι ουδέν οίδα καθώς δει γνώναι». Αυτό προκύπτει από τα εξής λόγια του Αποστόλου Παύλου, «εἰ δέ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε καθὼς δεῖ γνῶναι» (Α' Κορ. η', 22).

* * *

169. Κανένας λαός δε μπορεί να ισχυριστεί ότι ο Θεός είναι μόνο δικός του, γιατί ο Θεός είναι όλων. Ο Απόστολος Πέτρος είπε σχετικά, «οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἔστι» (1', 34-35). Ο Ἰδιος δε ο Χριστός είπε ότι ο Θεός, «τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματ. ε', 45). Αυτά για να μη περιορίζει κανείς το Θεό μόνο σε ένα λαό, ιδιαίτερα στους Ιουδαίους. Ο Απόστολος Παύλος δι-

ερωτάται και απαντά ο ίδιος ως εξής, «ἢ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον; οὐχὶ δὲ καὶ ἔθνῶν; ναὶ καὶ ἔθνῶν» (Ρω. γ', 29).

* * *

170. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πολλοί φιλόσοφοι κατά καιρούς, για να μη αναφερθούμε σε συγκεκριμένα ονόματα, που άλλωστε είναι γνωστά, έχουν διατυπώσει σπουδαία και αξιοπρόσεκτα αποφθέγματα και διδάγματα. Όμως, επίσης δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πολλοί φιλόσοφοι έχουν διατυπώσει εντελώς απαράδεκτες και ανωφελείς για τους ανθρώπους διδασκαλίες. Έτσι κάποιος είπε ότι, δεν υπάρχει κάτι τόσο ανόητο και απαράδεκτο που να έχει ακουστεί στον κόσμο και το οποίο να μην το έχει υποστηρίξει κάποιος φιλόσοφος. Αυτό φαίνεται σωστό και ενισχύεται περισσότερο από το εξής παράδειγμα. Ο βασιλιάς Πτολεμαῖος ο Λάγου απαγόρευσε στο φιλόσοφο Ηγησία να κάνει ομιλίες, γιατί με τις απαισιοδοξίες του παρακινούσε σε αυτοκτονία. Έτσι του βγήκε και το παρατσούκλι, Ηγησίας ο Πεισιθάνατος. Προσοχή λοιπόν από τον Ηγησία μήπως κάποιον πείσει για να αυτοκτονήσει. Η αυτοκτονία είναι μεγάλη αμαρτία και δεν έχει καμία δικαιολογία για να αυτοκτονήσει κάποιος ούτε να προτρέπει άλλους προς την πράξη αυτή.

* * *

171. Όπως είναι γνωστό, για τον τελώνη ο οποίος προσευχόμενος στο Ναό έλεγε, «ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ

ἀμαρτωλῶ», ο Κύριος εἶπε, «λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ» (Λουκ. ιη', 13-14). Δηλαδή το αἶτημα του τελώνη για ἔλεος ο Κύριος το ικανοποίησε με τη δικαίωση που του ἔδωσε. Αφού λοιπόν τον χόρτασε με τη δικαιοσύνη του Θεοῦ, εἶναι ἐπόμενο ὅτι ο τελώνης θα ξέσπασε πλέον σε ευχαριστίες και δοξολογίες και δε θα συνέχιζε να χτυπάει το στήθος του και λέει, «ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῶ ἀμαρτωλῶ». Αντίθετα ο Φαρισαῖος που ἤθελε να προβάλλει τη δική του δικαιοσύνη, ἔχασε τη δικαιοσύνη του Θεοῦ. Αυτό το τονίζει χαρακτηριστικά για τους Ἰσραηλίτες ο Ἀπόστολος Παῦλος με τα ἐξῆς λόγια, «ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν» (Ρωμ. ι, ' 3). Ὅποιος λοιπόν δικαιώνει τον εαυτό του ἀπὸ μόνος του, περπατάει μέσα στο σκοτάδι της ἀγνοίας, και ας νομίζει ὅτι βλέπει.

* * *

172. Το «γνώθι σαυτόν» εἶναι σοφόν; Και βέβαια εἶναι, ἀλλὰ ως προτροπή και συμβουλή που εἶναι, δεν εἶναι ἡ διαπίστωση μιας πραγματικότητας. Ἐτσι ἔχει ἀνάγκη και ἀπὸ το ἄλλο σοφόν, δηλαδή το «Γηράσκω αεὶ διδασκόμενος». Πῶς θα γίνει πραγματικότητα το «γνώθι σαυτόν», αν ο ἄνθρωπος δεν εἶναι διδασκόμενος και δεν ἔχει πνεῦμα μαθητείας; Πῶς θα διδάσκεται ὁμως ἀνευ διδάσκοντος; Ποιος ὁμως εἶναι αὐτός ο διδάσκων που θα του διδάξει τη γνώση του εαυτοῦ

του; «τις γαρ οίδεν ανθρώπων τα του ανθρώπου ει μη το πνεύμα του ανθρώπου το εν αυτό» (Α' Κορ. β', 11); Μόνο το Πνεύμα της Αληθείας μπορεί να τον οδηγήσει στη γνώση της αλήθειας για τον εαυτό του και όχι μόνο. Η πραγμάτωση λοιπόν του «γνώθι σαυτόν» δεν είναι ανθρώπινο κατόρθωμα, χωρίς αυτό βέβαια να αποκλείει την ανθρώπινη προσπάθεια και έρευνα για τη γνώση της αλήθειας. Επειδή όμως ο Χριστός είναι η Αλήθεια και το «γνώθι σαυτόν» είναι αποτέλεσμα της γνώσης της αλήθειας, συνεπάγεται ότι το «γνώθι σαυτόν» προϋποθέτει το «γνώθι τον Χριστόν». Αυτή η γνώση του Χριστού ταυτίζεται με την αιώνιο ζωή σύμφωνα με τα λόγια Του, «αυτή δε εστιν η αιώνιος ζωή, ίνα γινώσκουσί σε τον μόνον αληθινόν Θεόν και ον απέστειλας Ιησούν Χριστόν» (Ιω. ιζ', 3). Σοφόν λοιπόν το «γνώθι σαυτόν», αλλά υπάρχει και σοφότερο. Το σοφότερο είναι το απαρνήσου σαυτόν και γνώθι τον Θεόν και τον Χριστόν. Είναι δε σοφότερο, γιατί δε στηρίζεται στα λόγια ενός σοφού ανθρώπου, έστω και αν αυτός είναι ο Σωκράτης, αλλά στα λόγια του Θεού και συγκεκριμένα, εκτός των άλλων, στο, «ει τις θέλει οπίσω μου έρχεσθαι, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού καθ' ημέραν και ακολουθείτω μοι» (Λουκ. θ', 23). Τα λόγια λοιπόν αυτά που όχι μόνο δείχνουν το δρόμο και τον τρόπο για την κατάκτηση της αιώνιας ζωής, αλλά δίνουν ταυτόχρονα και τον ορισμό της, ασφαλώς είναι σοφότερα από το «γνώθι σαυτόν».

* * *

173. Ο Χριστός είπε, «ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν» (Ματ. ε', 37). Αφού λοιπόν το περισσότερο από το ναί και από το όχι είναι εκ του πονηρού, άντε τώρα να πει κάποιος ότι δεν είναι εκ του πονηρού διάφορες κουτοπονηριές που παρουσιάζονται σαν εξυπνάδες, και τόσες άλλες εγωκεντρικές περιττολογίες για να μην πούμε σαχλαμάρες.

* * *

174. Πώς αισθάνονται οι Άγιοι για τον εαυτό τους; Πολλά μπορεί να πει κανείς, αλλά εδώ ας πούμε ένα. Οι Άγιοι για τον εαυτό τους αισθάνονται ως ανοιχτά παράθυρα από τα οποία οι πιστοί που τους πλησιάζουν καθιονδήποτε τρόπο, ιδιαίτερα δε με την πίστη, βλέπουν το Φως του Χριστού και αναπνέουν την ελευθερία του Πνεύματος. Έτσι, όποιος δε βλέπει τους Αγίους έτσι, αλλά ως κλειστά παράθυρα, δε φταίνε οι Άγιοι, αλλά ο ίδιος που, από άγνοια και όχι μόνο, σκοντάφτει, χωρίς αυτοί να αποτελούν κάποιο εμπόδιο.

* * *

175. Ο Χριστός είπε στου Ιουδαίους, «...καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς »(Ιω. η', 32). Άρα η άγνοια της αλήθειας κρατάει τον άνθρωπο μακριά από την ελευθερία, έστω και αν αυτός νομίζει ότι είναι ελεύθερος. Απλούστατα πλανάται και περπατάει στο σκοτάδι, όποιος και να είναι ή όποιος

και να νομίζει ότι είναι. Άντε τώρα να πει κάποιος ότι αυτός γνωρίζει την αλήθεια ή ότι είναι ελεύθερος.

* * *

176. Ένας ρώτησε ένα φίλο του, πώς έχουν τα πράγματα, όταν αυτά βρίσκονται εκτός τόπου και χρόνου; Ο φίλος του τότε του είπε. Τα πράγματα εκτός τόπου και χρόνου παύουν να είναι πράγματα, γιατί τα πραγματικά πράγματα, ως δημιουργήματα του Θεού που είναι, είναι συνυφασμένα με την έννοια του τόπου και του χρόνου. Δεν νοούνται ούτε πράγματα χωρίς τόπο και χρόνο ούτε τόπος και χρόνος χωρίς πράγματα. Έτσι τα πράγματα εκτός τόπου και χρόνου είναι απατηλά όπως συμβαίνει και με τα όνειρα. Ενώ κάποιος βλέπει στον ύπνο του, για παράδειγμα, ότι πέφτει από ένα ύψωμα, όταν ξυπνήσει το πρωί, διαπιστώνει ότι αυτά που έβλεπε στον ύπνο του ήταν εκτός τόπου και χρόνου, δηλαδή ανύπαρκτα, αφού βρίσκεται ξαπλωμένος στο κρεβάτι του.

* * *

177. Πού είναι η Βασιλεία του Θεού; Η Βασιλεία του Θεού είναι μέσα στον άνθρωπο, γιατί ο άνθρωπος είναι δημιούργημα του Θεού και κατά συνέπεια ο Θεός είναι ο Βασιλιάς του είτε το πιστεύει κανείς είτε δεν το πιστεύει. Ο Ίδιος ο Χριστός είπε στους Ιουδαίους, «ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν» (Λουκ. ιζ', 21). Έτσι όλοι οι άνθρωποι ζουν, κινούνται και υπάρχουν μέσα στην παρουσία του Θεού. Αυτό το

είπε ο Απόστολος Παύλος στους Αθηναίους με τα εξής λόγια, «Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν» (Πρ. ιζ', 28). Πέρα όμως από τους ανθρώπους, η Βασιλεία του Θεού εκτείνεται και σε όλα τα άλλα δημιουργήματά Του, υλικά και πνευματικά, αφού « ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει» (Ψ. 102, 19).

178. Είναι για γέλια και για κλάματα, αν κάποιος, ενώ είναι ημιμαθής, παρουσιάζεται ότι τα ξέρει όλα. Αυτός, επειδή έχει την τάση να κάνει το δάσκαλο, διαβάζει πολλά και διάφορα απ' εδώ και απ' εκεί και, όταν συμβεί να έχει τον πρώτο λόγο σε μία παρέα, αλλοίμονο στους άλλους. Μιλάει συνέχεια χωρίς να δίνει το λόγο σε κανένα. Αν κάποιος μιλήσει, τον διακόπτει και συνεχίζει αυτός. Αν κάποιος πει κάτι σωστό, το διαστρεβλώνει και τον μαλώνει. Όταν τέλος τελειώσει, μπορεί να πει, έχετε να ρωτήσετε κάτι άλλο; Και βέβαια όλα αυτά μπορεί να είναι μία διασκέδαση, αν πρόκειται για ασήμαντα θέματα. Αν όμως πρόκειται για θεολογικά, τότε τα πράγματα είναι πολύ σοβαρά. Προσοχή λοιπόν στους αυτόκλητους ημιμαθείς δασκάλους, γιατί υπάρχει κίνδυνος να πάρουν στο λαιμό τους κι' άλλους.

* * *

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Αριθμ.Πρωτ./Χ/ΕΣ. 4072 /2006

Έν Αθήναις τῆ 26ῃ Σεπτεμβρίου 2006

Πρός
Τόν Αξιότιμον
κ. Ἰωάννην Δήμον
Μάνης 9
190 02 ΠΑΙΑΝΙΑ

Ἀξιότιμε Κύριε Δήμο,

Ἔλαβα τὰ χειρόγραφα δοκιμιά σας μέ τόν γενικόν τίτλον «Ἐνδιαφέροντα
Θεολογικά θέματα γιά ὄθους» πού εἶχате τήν εὐγενή καθωσύνη νά μοῦ ἀποστείητε
καί σας εὐχαριστῶ πολύ.

Ἡ μελέτη χωρίων ἐκ τῆς Ἁγ. Γραφῆς εἶναι ἕνα πνευματικό ἀγώνισμα καί σας
προτρέπω νά συνεχίσετε τήν ἐντρυφήν σας αὐτήν.

Σας εὐχομαι ὁ Πανάγαθος Θεός νά σας εὐλογεῖ καί νά σας χαρίζει ὑγεία καί κάθε
καλό.

Μετ' εὐχῶν διαπύρων

+ *Χρ. Δουλος*

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ο Ιωάννης Δήμος του Χρήστου γεννήθηκε στο Ανθοχώρι Μετσόβου Ιωαννίνων. Με τη βοήθεια του Θεού: α) Έλαβε απολυτήριο από τη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων. β) Πέτυχε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών με σειρά επιτυχίας πρώτη, και έλαβε το πτυχίο του με βαθμό Άριστα. γ) Έλαβε πτυχίο από τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, τμήμα Φιλοσοφικό. δ) Εργάστηκε ως καθηγητής, ιεροκήρυκας και θεολόγος καθηγητής σε διάφορα Γυμνάσια και Λύκεια μεταξύ των οποίων είναι, η Ελληνογαλλική Σχολή Άγιος Ιωσήφ Saint Joseph, το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων Lycée Leonin, και η Ελληνογαλλική Σχολή Αγίας Παρασκευής Lycée Francohellénique. ε) Διατηρεί και ενημερώνει την παρακάτω προσωπική του θεολογική ιστοσελίδα: www.sostikalogia.com

